

Iskajo vsak
detrtač. —
Cena um je
K 10 — 20
Isk. — (En
Nemško K
17 — 20
Ameriško in druge toje države K 10 — 1
— Posamezne številke se prodajo po
20 vinarjev.

DOMOLJUB

Spet in do-
plati se pod-
ljuje: Urad-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, -
Kapitlarjeva

GLASILO JUGOSLOVANSKE
:: KMETSKÉ ZVEZE ::

Uredništvo in tiskarna, odgovarjajo za vsebino in tiskarstvo pa: Upravištvo „Domoljuba“, Ljubljana, Kapitlarjeva ulica.

Seja Kmetiskih Zvez.

Kmetiske Zveze so ustanovljene do-
molega po celi Kranjski — izvzemši zase-
dno ozemlje — na Štajerskem se pozivlja-
jo stare in snujejo nove. Splošno se opaža,
da se kmetiski stan zaveda svojega polo-
žaja in da se zaveda, da je le v močni or-
ganizaciji, ki sloni na zdravih načelih, moč
in samopomoč.

Z ustanovitvijo Kmetiskih Zvez pa ni
zvršeno vse, niti glavno delo ni izvršeno,
temveč le začetek, le temelj je položen, na
katerem je treba zidati. Ustanoviti je lah-
ko marsikaj, a nadaljevati, delati in dose-
gati uspehe, to je umetnost. Zato morajo
naše kmetiske stranke v prvi vrsti skrbeti,
da ne bodo le na papirju, ampak da bodo
v resnici delale. Kmetiske Zveze morajo
stati na stališču, da se ne sme sklepati o
nobeni kmetiski postavi, dokler se niso o
njej izrekle Kmetiske Zveze, in le tedaj bo-
do te postave res dobre, ako bodo prišle iz
Kmetiskih Zvez samih. Kmetije ne morejo
več dopustiti, da bi o njih klepali samo
ljudje, ki niso obenem praktični kmetoval-
ci; ker velikokrat se kakšna stvar teore-
tično in načelno silno lepo sliši, a praktič-
no je težko izvedljiva ali celo škodljiva.
To pa more povedati le kmet, ki sam dela
in skuša. In to ravno bo naloga Kmetiskih
Zvez. Zato je nad vse važno, da imajo Km.
Zveze redno svoje seje. Seje, to so du-
ša Kmetiskih Zvez. Kmetiske Zveze brez sej
so mrtve in brezplodne.

Kaj pa naj se obravnava pri sejah
Kmetiskih Zvez? Obravnava naj se pred-
vsem o načelnih kmetiskih vprašanjih, ki so
ravno zdaj najbolj pereča. To je zlasti
agrarna reforma. Komisija o agrarni refor-
mi v narodnem predstavništvu še ni prišla
do Slovenije in to vprašanje še ni na-
četo. Naše mnenje je, da naj naše Kmetiske
Zveze že preje ves tozadevni materijal
premeljejo, da bodo naši zastop-
niki res lahko v komisiji to zastopali, kar
odgovarja našim kmetiskim potrebam. Tu
pridejo v poštev posebno naša velepose-
stva, gozdovi in planine. Kmetiske Zveze
— vsaka po svojem okraju — zbera ves to-
zadevni potrebni materijal, svoje stare
pravice in tudi stare krivice, ki bi se zgo-
dile v davnih letih. Povedo naj svoje nazo-
re razdelitvi veleposestniškega polja, o
gozdovih, kako naj se upravljajo, posebno
naj natančno proučijo vprašanje o plani-
nah, ki so za gorenjsko živinorejo življenjs-
ke važnosti. Le tako, če se bodo kmetije
sami brigali za agrarno reformo, bodo več
ali manj upoštevane njihove želje, če pa

bodo kmetije molčali o njej bodo gospodje
pri zelenih mizah po svoje ukrenili. In po-
tem naj kmetije sami sebi prištejajo, če se
prezro njihove želje. Stan brez organiza-
cije danes pač še nič ne doseže, pa je. Vse
svoje ukrepe naj pošilja Kmetiska Zveza
Jugoslovanski Kmetiski Zvezi, ki bo zbira-
la vse podatke in jih pravočasno predloži-
la pristojnim oblastem.

Zelo važen predmet pri sejah Kmet-
skih Zvez bo zlasti tudi povzdiga živino-
reje. Pri nas v pridelovanju žita pač ne
bomo mogli konkurirati z Banatom, Bačko,
Baranjo ali Slavonijo, zato bomo morali
iskati dohodkov drugod, zlasti pri živino-
reji, a tudi ne s klavno živino, s katero tu-
di ne bomo mogli konkurirati s Srbijo, pač
pa si bomo opomogli z rejo plemenske
živine, kar se je že večkrat povdarjalo. Res
lepo plemensko živino rediti in vzgajati, s
katero bi lahko zalagali celo Jugoslavijo in
jo tudi izvažali, je pa velika umeinost. Za-
to je treba predvsem praktičnih predpo-
gojev, tesne organizacije in znanja. Živino-
rejske zadruge — pa ne take, ki bi samo
životarile — te bodo za vzgojo plemenske
živine neobhodno potrebne. Zato bo treba
živinorejskih inštruktorjev in šol. Kaj bi se
o vsem tem ukrepalo in koliko doseglo, o
vsem tem bodo morale govoriti najprvo
Kmetiske Zveze. Ne tista stvar dobro uspe-
va med kmeti, ki jim je od zgoraj navzdol
usiljena, temveč le tista, ki pride iz kme-
tov samih, kar kmetije sami uvidijo kot ne-
obhodno potrebno in se potem tudi zanj
zavzamejo. Zato je neobhodno potrebno,
da se Kmetiske Zveze vedno posvetujejo o
povzdigi živinoreje, o živinorejskih zadru-
gah in zavarovalnicah za živino itd. Domo-
ljub in Kmetovalec prinašata dovolj toza-
davnih člankev, stvar Kmetiskih Zvez je,
da te članke na drobno premeljejo in še
kaj iz svojih lastnih bogatih izkušenj pri-
denejo ali spremene.

Prihodnjč pa še dalje o tem, kaj naj se
Kmetiske Zveze posvetujejo.

V katero stranko spa- damo kmetje...

Tako vprašujejo soc. demokratje v svo-
je glavnem glasilu. Čudno je to; odkod ta
nežna ljubezen naših rdečkarjev do kmeta
in njegovih potreb? Ali nismo v vseh soci-
alističnih listih celega sveta dan za dnevom
brali o kmetih, ki odirajo vse druge sta-
nove? Ali ne oznanjajo socialisti, da se
mora kmetom zemlja odvzeti in da mora
postati skupna družabna last, kmet jo bo

dobival le v najem za obdelovanje in ga-
ranje? Sedaj ga pa kar naenkrat tako ga-
ljivo vabijo, da naj pristopi v njihove vrste.
Tam, pri njih, je njihova edina rešitev.
Ja, ravno pri njih. Saj to uči n. pr. Rusija,
Ogrska itd. Kjerkoli so dobili ti ljudje ob-
last v roke, so vse razdejali, uničili, pre-
vrnili, vtopili v krvi. To je njihova ljubezen
kri in nasilje. To se sklada prav z njihovim
evangelijem. Socialno-demokratski delavci
naj izvršujejo, če so še tako neznatna manj-
šina, nasilno vladno nad vsemi drugimi. Vse
se jim mora ukloniti. Če nočeš, poišči si
vejo, da te malo povisajo. Tako oni pres-
navljajo svet in to pomeni diktatura soci-
alističnega proletariata. Ali mar ni tako?
Ali ne delate tako na Ruskem, Ogrskem?
Ali niste to poskušali tudi na Nemškem?

Pri nas si mislijo ti gospodje: sami iz
lastne moči tega še ne moremo izvršiti.
Dobiti moramo pomoči. Najmočnejši stan
pri nas je kmetiski stan. Če hočemo, da
bomo tudi v Sloveniji lahko govorili
po ruskem in mažarskem načinu, moramo
tudi slovensko kmetisko ljudstvo omajati,
oslabiti, njihove stanovske organizacije raz-
cepiti, njihovo združeno moč razbiti. Tako
si olajšamo svoj posel, da bomo mi, ne-
znatna manjšina, vihteli svoj bič nad ogrom-
no večino kmetškega ljudstva.

Iz teh razmišljanj se je kar naenkrat
rodila socialdemokratska ljubezen do nas
kmetov. Kako lepo govorijo sedaj o de-
lavnem ljudstvu, med katero prištejajo
milostno tudi nas kmete. Mi smo dosedaj
vedno slišali le o kmetih-požeruhih in še
o več drugih takih socialdemokratskih
ljubeznivostih.

Sedaj bomo pa mi izdali skrivnost,
zakaj so naenkrat socialdemokratski dok-
tarji in kapitalisti pri svojem glavnem gla-
silu udarili na drugo struno. Sedaj bomo
pa mi povedali socialističnim delavcem, kaj
jih držijo njihovi tiranski voditelji v brez-
mejnem suženstvu v organizacijah, zakaj
jim je kar naenkrat tako na srcu naša po-
litična sužnjost, v kateri nas baje držijo.
Kmete hočejo porabiti samo za orodje, a
katerim si hočejo pridobiti pri nas moč za
svoje samopašne namene. O nas kmetih še
vedno tako mislijo, kakor so vedno mislili.
Vedo le, da ne bodo mogli izvesti svojih
prekucijskih namenov, če jim mi ne poma-
gamo. Orodje naj jim bomo mi v njihovih
rokah. Naš blagor in naše blagostanje jim
je deveta briga, ampak za orodje nas po-
trebujete. Zato nas tako ljubeznjivo - vab-
ljivo kličejo v svoje vrste. Mar to tajite?
Govori naj v potrdilo naših izvajanj same
socialdemokratsko vodstvo. Izvršilni odbor

socialdemokratske stranke je sklenil v svoji seji dne 18. junija naslednje (to vabilo je poslal na vse svoje zaupnike):

Stranka je začela izdajati aprila tednik »Ljudski glas«, ki je v prvi vrsti namenjen našemu kmetiškemu proletarijatu. Ker je industrijsko delavstvo pri nas še številno prešibko, zato smo prisiljeni razširiti svoj program, svojo organizacijo in svoj tisk zlasti tudi med kmetiški proletarijat, ki bo v bodoče pri nas vsled svoje številne moči odločeval. Če hoče torej stranka dobiti v bodoče odločujočo besedo v našem javnem življenju, se mora takoj opreti zlasti na kmetiški proletarijat in ga zbirati v vrstah Jugoslovanske socialdemokratske stranke.

Tako govori vodstvo socialnih demokratov. Torej, ker je industrijsko delavstvo številno prešibko, zato so vrgli svoje oči kapitalistični voditelji socialdemokratov tudi na nas kmete-trpine, ki garamo in delamo nad 16 ur na dan in si prisluzimo komaj borno kmetiško hrano. Ali ni res, kar sino trdili, da nas hočete uporabljati samo kot orodje v dosegu svojih samopašnih namenov. Zato se pa pojdite tudi rakom žvižgat s svojo ljubeznijo do nas. Nas hočete poznati samo za to, da bi pri volitvah pomnožili svoje glasove. Mi smo že tako samostojni, da vemo, v katero stranko spadamo in ne potrebujemo prav nič vaših nasvetov in vašega poduka. Mi vodimo boj proti izkoriščanju kapitalistov, in naš boj bi bil mnogo uspešnejši, če ne bi vi delavnega ljudstva, ki izhaja skoraj v celoti iz naših kmetijskih domov, okuževali s svojimi brezvestnimi nauki. Kjerkoli ste že dobili moč v roke, si niste postavili za svoj prvi namen, boj proti izkoriščanju in kapitalizmu, ampak nahujskane zapeljane vam zvesto udane množice ste obrnili v čisto druge smeri. Prvo vam je bilo vedno in povsod, boj proti klerikalizmu in verskemu prepričanju ljudstva. Tudi pri nas se kaže, da hočete kreniti na isto pot. Kaj že piše »Naprej« od 12. julija 1919? Ali ne imenuje naše najsvetejše versko prepričanje prazne bajke, ki ničesar ne povedo? Ali ne tretate že kar od samega razburjenja, da bi mogli tudi pri nas se spraviti nad šolo, cerkev in versko prepričanje kmetijskega ljudstva? Kar dočakati ne morete tega trenutka, da bi vodili na ta način »boj proti kapitalizmu«. Mi dobro vemo; za dosego naših pravičnih zahtev se morajo zediniti vse delavne človeške sile; pa naj si bo kmet, obrtnik, rokodelc ali tovarniški delavec. Vsi morajo voditi boj proti izžemanju delavnega ljudstva po kapitalističnih in brezvestnih navijalcih cen. Ampak to je gotovo, da različnih stanov ne bo mogla nikdar zediniti socialna demokracija, ki pozna le strast in sovraštvo in boj sloja proti sloju, do vzajemnega delovanja, ampak le stranka, ki priznava in tudi v dejanju izvršuje nauk krščanske ljubezni in pravičnosti. Ker ta nauk priznavajo edino le naše Kmetijske Zveze, zato mi kmetje tudi vemo, kje je naše mesto in se za vaše snubljenje prav prijazno zahvaljujemo. Vaša snubitev je za nas samo tem ognjevitejši poziv, da strnemo tembolj svoje vrste v Kmetijskih Zvezah, se zdru-

zimo vsi, ki se trudimo z zemljo, v nezlomljivo verigo in na ta način preprečimo vaše zle nakane.

Iz Kmetijskih Zvez.

IZ GORENJSKE VIPAVE-LEŠ.

Na binkoštno nedeljo se je tu ustanovila podružnica Kmetijske Zveze, kateri je doslej pristopilo nad sto članov. Ogromno število za malo lešansko občino! V odbor so bili izvoljeni: Franc Mlakar iz Peračice za predsednika, Anton Bohinjec za tajnika, Valentin Valjavec za blagajnika; Ignacij Kokalj iz Leš, Janez Dolžan iz Palovič, Jakob Justin iz Palovič, Mihael Mokorel iz Leš, Ivan Praprotnik s Popovega, Ivana Kolman iz Leš, Franciška Bohinjec iz Palovič, Marija Rozman iz Peračice pa za odbornike in odbornice. Novorojena hčerka kmetijske organizacije pa živi, procvitaj, rasti kljub zalezovanju tvojih skritih in tihih nasprotnikov!

POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO.

Tudi v naši po hribih naokoli raztreseni fari smo se zavzeli za idejo: Kmet, organiziraj se! Pripravljalni odbor je sklical na praznik sv. Petra in Pavla ustanovni občni zbor Kmetijske Zveze za našo župnijo. Zbralo se je v prostorih ljudske šole precejšnje število kmetijskih posestnikov in nekaj posestnic; bila je elita najzavednejših naših kmetov. G. dr. Stanovnik iz Ljubljane, sam kmetijski sin, nam je v nad eno uro trajajočem govoru razložil pomen kmetijske organizacije in povdarjal zlasti, da je in mora biti podlaga vsake politike krščanska pravičnost, ki priznava in daje vsakemu stanu brez razlike, kar mu gre. Na tej podlagi stoji in deluje edino »Ljudska stranka.« Za lepe besede se je govorniku zahvalil g. župan Demšar. Nato se je izvolil na predlog posameznih kmetov odbor, ki sestoji iz samih požrtvovalnih in agilnih naših predstojnikov. Načelnik Kmetijske zveze je g. Debeljak Janez iz Visokega št. 2. Drugi odborniki so sledeči: Gantar Janez, Malenski vrh; Inglič Matija, Srednja vas; Setničar Franc iz Bukovega vrha; Košir Lovro, Bukov vrh; Gantar Blaž, Dolenje Brdo; Demšar Franc, župan, Volča; Stanovnik Janez, Gabrška gora; Debeljak Janez, Hotovlje; Dolinar Martin, Gorenje Brdo; Dolinar Jakob, Kremenek; Šubič Pavel, Lög in Grošelj Alojzij, Dobje. — Za sosedni fari Trata in Javorje se tudi pripravljajo ustanovitev podobnih Kmetijskih zvez, ki se potem lahko strnejo v eno okrajno Kmetijsko zvezo za celo našo lepo poljansko dolino. Vsi res zavedni in krščanski kmetje obojega spola pohitite, da se čimprej po celi dolini vsi organiziramo; ker le v enotni takti z družiti je naša moč.

LJUBNO NA GORENJSKEM.

V zadnji »Domovini« zahteva nekdo jasnosti glede planin Medvode in Rob, piše neresnico, zavija ter skuša po tej stari metodi spraviti našo Kmetijsko Zvezo v slabo luč. Evo torej, pojasnilo! Živinorejci občin Kovor in Ljubno so skozi stoletja

dajali svojo živino v planino Dolga njiva, davno preden je isto kupil baron Born, ker druge pašnje in planine ti občini sploh nimate. Da ne pridejo v planino garjevi kmeti, da se ista ne prenapolni in da je tukaj red in nadzorstvo — je menda popolnoma pravilno, da so jo vzeli živinorejci teh občin tudi v zakup, ne da bi bil pri tem zakup gosp. dež. predsednik kaj posredoval. Z drugimi planinami, tako tudi Medvode in Rob, to nima prav nič opraviti. Za ta zakup so se pogajali že pred in med vojno, ko še ni bilo nobene agrarne reforme na vidiku. Nikakor tudi te planine ni vzel v zakup g. Cvenkelj — kakor trdi to dopisnik — in nima on od tega niti vinarja dohodkov, pač pa veliko stroškov, ker se že dolgo vrsto let požrtvovalno bori za povzdigo živinoreje in pašništva na Gorenjskem sploh. Tudi ni on v sorodu z gosp. deželnim predsednikom, še manj pa je »znani šušterčijanec«, ampak, kar vam je pač dobro znano, gg. demokratje, dolgoletni osebni prijatelj pokojnega dr. Kreka in eden prvih mož, ki se je v težkih, usodopolnih časih boril za Krekove ideje. Informirajte se boljše, predno pišete o »sorodstvu z g. dr. Brejcem, o »znanih šušterčijancih« in planinah, katere so za vas previsoko, jih ne poznate prav nič in menda še nikoli niste bili tam, drugače bi ne pisali tako nespametno ali zlobno. S podtikanjem in zavijanem tudi ne boste dosegli ničesar pri naših Gorenjcih. Uvideli boste kmalu tudi sami, da v resnem delu ni potreba prav nobenih limanic za naše kmete, kajti vsak trezno misleč mož danes dobre ve, da je njegovo mesto, njegova moč tam, kjer je ogromna večina kmetov organizirana, edino le v »Kmetijski Zvezi«.

Iz pisarne J. K. Z.

Odborova seja Jugoslov. Kmetijske Zveze bo 27. t. m. ob pol 11. uri v Jugoslovanski Tiskarni I. nadstr. Pozivamo vse odbornike in namestnike, da se seje gotovo udeležijo.

Poslovnik

za okrajne K. Z. in njih podružnice smo razposlali na vse Km. Zv., podružnice in tudi posameznike. Kdor ga še ni dobil, naj nam to sporoči, da mu ga reklamiramo, oziroma dopošljemo.

Pozivljamo

vse one, ki so poklicani k orožnim vajam in upajo, da se jim orožne vaje prelože na poznejši čas, da nemudoma, takoj vložijo prošnje, ki morajo biti dobro utemeljene in resničnost podatkov potrjena od župnega in občinskega urada. Priložiti se mora Družinski in Posestni list. Prošnje naj se vložijo na: dravsko divizijsko oblast: brambni oddelek. Komur prošnja ne bo rešena, naj nemudoma ob določenem roku odrine k orožnim vajam, da ne bo potem kaznovan.

Ker so cene živini

splošno padle in še padajo, pozivamo kmete, da živine ne prodajajo raznim meštarjem in prekupcem. Opozorjamo že sedaj, da se bodo ustanovile za vsak okraj zadruge, ki bodo živino nakupovale in prodajale tja, kjer živine splošno primanjkuje.

Opozarjamo tudi na to, da je goveja živina neobhodno potrebna za povzdigo gospodarstva vsakega kmetskega posestva samega. Povzdigniti treba polja, umetnih gnojil ni dobiti in potrebno je paziti na domači gnoj.

Osrednja pisarna

prosi vse Km. Zv. in podružnice, da pridneje dopisujejo. Ustanovljenih je že več Km. Zv. od katerih pa še nimamo odborov. Prosim vse one, ki niso še sporočili odborov in okoliša, da to nemudoma store, ker je drugače vsak splošen pregled nemogoč. Do sedaj je vposlalo 86 Km. Zv. in podružnijs svoj odbor. Prosimo tudi za prepise sej.

Kdor bo pozvan

k anketi za »Zavarovalnico za živino«, naj se ankete tudi gotovo udeležijo, ker je »Zavarovalnica za živino ena glavnih zahtev in potreb kmetskega stanu. Opozarjamo na tozadevni članek, ki ga prinaša »Domoljub«.

Strašen požar na Dolenjskem.

V torek, 8. t. m. je pogorela vas Zagradec v župniji Žalni na Dolenjskem. Večina ljudi je bila z doma na travnikih. Prejšnji dan so dobili vžigalice. Otroci so jih iztaknili in so se igrali pod kozolcem na jugozapadni strani vasi. Za gali so. Vlekel je veter od zapada, sonce je žgalo, strehe — iz slame osušene in tako je bila v pol ure vsa vas v ognju. Ko so ljudje prihiteli s polja domov, mnogi niso mogli več do svojih poslopij. Prihiteli ognjegasci niso mogli več rešiti vasi. Ostalo je le par hiš. Vas šteje 40 števil, 30 gospodarjem je pogorelo sploh vse: poslopja, kupi drv, detelje, lanska mrva, kozolci polni sena in ječmena, živila, orodje, obleka, denar; niti vsa živina ni rešena. Škoda je nezmerna, morda 2 do 3 milijone kron ali še več. Reveži so ob vse. Pomoč je potrebna. Kmetje, pomagajte po svojih močeh svojim stanovskim drugom! Pomoč naj se pošlje župnemu uradu v Žalni.

Prošnja.

Dne 8. julija je velik požar vpepelil veliko vas Zagradec v občini Spod. Slivnica pri Grosuplju. Pogorelo je 85 stavb: 27 hiš in 58 gospodarskih poslopij. Zgorele so vse zaloge krme, stelje, drv. Zgorel je večina posestnikov prav ves živež; mnogi si niso rešili niti za enkrat v usta, niti ene žlice. Pogorelo je nešteto strojev (mlatilnice, slamoreznice, šivalni stroji itd.). Zgorelo je 8 goved, do 20 prešičev in nešteto perutnine. Do 60 ljudem je zgorela prav vsa obleka, razen kar so imeli na sebi. Mnogim je zgorel tudi ves denar do zadnega vinarja. Vsa vas je danes v razvalinah. Do 200 ljudi brez strehe in popolni berači.

Ker se sami nesrečniki s svojimi lastnimi sredstvi, ko so zgubili vse, niti ganiti ne morejo in jim samim sebi prepuščenim ne preostaja drugega ko obup, zato se obračajo do vseh usmiljenih src z nujno prošnjo, da jim pomagajo z večjimi denarnimi prispevki in darovi.

Vsi, ki se zavedajo, kaj se pravi: v eni uri iz premožnega človeka postati berač, ki ne vé, kam bi glavo položil in kam bi šel prosit kruha za svojega gladnega otroka, ne zapirajte svojih src!

Darujte hitro, ker stiska je vsak dan hujša!

Darovi naj se pošiljajo: Županstvu občine Spod. Slivnica, pošta Grosuplje ali pa župnemu uradu Žalna, pošta Višnja gora.

Boj proti oderuštvu z usnjem.

Pod tem naslovom je prinesla »Domovina« notico, ki se tako začneja:

»Poslanci SLS so stavili, kakor poroča »Domoljub« na trgovskega ministra vprašanje radi oderuštva z usnjem.«

V celi notici se spotika »Domovina« na osebo tovarnarja g. Pollaka, češ, da je sam verižnik ali pa vsaj v zvezi z verižniki. Mi ne mislimo kriti g. Pollaka, pač pa pribijemo:

Sedanja cena usnja je oderuška. Mi ne vprašujemo, kako se zovejo tovarnarji z usnjem. Če se zovejo Pollak ali Vošnjak, ali Jakil ali kakorkoli; vsi so enaki v oderuških cenah. Kjerkoli se pojavlja tako kapitalistično oderuštvo, ga bomo mi z vso odločnostjo pobijali, če je tudi nositelj njegov po imenu pristaš naše stranke. Mi zagotavljamo še enkrat vlado in usnjarske kapitaliste, da pojde Jugosl. Kmetiska Zveza z vso ostroostjo v boj za pravične cene »Domovini« pa lepo priporočamo, da pometa pred svojim pragom, kajti najmanj 99 odstotkov slovenskih kapitalistov-oderuhov je stebrov liberalne stranke takomenovane JDS., katere glasilo je ravno »Domovina«.

O razpustu občin.

(Kmetiski dopis iz ptujskega okraja.)

Med raznimi resolucijami, katere je poslala Jugoslovanska kmetiska zveza na deželno vlado, najdemo tudi točko, zakaj deželna vlada kar tako odstavlja župane ter razpušča občinske odbore in jemlje s tem avtonomijo občinam. V nekaterih ozirih je ta resolucija na pravem mestu, vendar je treba k temu izreči nekatere pomisleke. Posebno tukaj na Spodnjem Štajerskem, kjer so razni župani, bodisi iz sovraštva proti vsemu, kar je bilo slovenskega, bodisi na pritisk različnih nemškutarskih elementov, delovali proti znani jugoslovanski deklaraciji in sicer še na javen način s tem, da so v znani nemškutarski avdijenci pri cesarju pred vsem svetu lažali in tožili ter s tem zelo žalili slovenski narod, je popolnoma prav, če vlada, takšne mameluke kratkoma odstavi, ker to ne kaže, da bi taki župani načelovali slovenskim občinam in posebno pa še v tem resnem času, ko rabimo vsestransko delujočih in kremenitih mož. So pa tudi razmere, v katerih je zahteva J. K. Z. popolnoma na pravem mestu, in kar moramo odobravati in sicer so te razmere strankarske. Sedanje resne čase kljub premirju med strankami posebno dobro izkoriščajo liberalci, katerim se ne

gabi tudi najpodlejšje sredstvo, samo da oni dosežejo svoj cilj. Posebno tukaj v ptujskem okraju je mnogo takih občin, kjer je odbor v naših rokah in v takem slučaju seveda liberalci naperjajo vse sile, da bi se odbor razpustil ter imenoval gerent, kateri je skorogotovo v vsakem slučaju pristen »demokrat-naprednjak«.

S tem pa jaz na noben način nočem predbacivati mogoče vsem županom, da bi delovali proti narodu, kar bi mi lahko hudo zamerili, ampak imam v mislih samo tako, kakor sem že prej omenil, kateri so resnično delovali proti narodu in sicer nekaj mogoče v svojo korist (ker so dobivali cigare in tobak), nekaj pa v korist našim zagriženim narodnim nasprotnikom.

Dirka kmetskih konj v Ljutomeru.

V ljutomerski okolici že od nekdanj goje izredno plemenite vročekrvne konje in že dolgo vrsto let prirajajo v Ljutomeru kmetijske dirke. Prvič v svobodni državi se je vršila taka dirka v nedeljo dne 6. julija ob 2. uri popoldne. Že dolgo pred dirko je vrela vse iz Ljutomera in okolice proti dirkališču, ki je oddaljeno kakšne pol ure od Ljutomera. Pešci po poljskih stezah, po cestah pa kolesarji, kočije, vmes giki z dirkači ter kolesarji, kmetje in gospoda — vse je hitelo gledat, čigavi konji bodo pri današnji dirki zmagali.

Dirkališče je četverokotno, se vije okrog ograjenega prostora za gledalce ter meri 666.66 metrov. Pred pričetkom dirke so se že pred njim sprehajali jahači in vozniki na takozvanih gikih, dvokolesnih, nalašč za dirko narejenih vozovih, na katerih sedi jahač napol na konju, napol na vozu in napol v zraku. Nekateri vozniki so bili še v svojih navadnih oblekah, drugi so imeli že svoje pisane obleke in kape, rdeče in zelene, črne in bele, rumene in višnjeve, kakor jih nosijo vozniki in jahači na svetovnih dirkališčih. Toda iz teh pisanih cunj so molele trde in ogorele kmetijske roke, izpod čudnih kap z dolgim senčnikom je gledal pošteni kmetiski obraz. Ravno to je posebnost ljutomerskih dirk! Vsi ti konji so izredno plemenite krvi, njihovi očeta je so ameriški dirkači in matere morda različnega angleškega plemena, toda vzrejeni so doma, v kmetijskih hlevih, opravljajo vsa kmetijska dela in marsikateri konj, ki je v nedeljo s ponosno dvignjeno glavo hitel kot strela preko dirkališča, je še v soboto vozil gnoj na polje ali oral. In vendar so ti konji uspešno teknovali že na velikih dirkah v Gradcu in na Dunaju s konji grofov in bogatinov ter prinesli v ljutomersko okolico marsikako častno nagrado. Kakor so konji izključno kmetijska last, tako smejo tudi vozniki in jahači biti le kmetje in kmetijski sinovi; vključno svojemu trdemu delu, so sedeli na svojih lahkih vozeh in v sedlih tako dobro in vodili konje tako spretno, da bi jih zavidal marsikateri jahač ali voznik po poklicu.

Bližal se je čas dirke. Konji so čutili, da se bliža odločilni trenotek, in so nemirno stopicali po dirkališču, da so jih gospodarji komaj zadrževali. Tedaj je zapel zvonec. Vozniki so se postavili v vrsto,

rvonec je zapel drugič in tretjič, bela zastava se je povescila in konji so zdiralji. Bilo jih je krasno gledati, kako hite, kako se dohittevajo, zaostajajo, prehitvajo. Dirka je trajala več kot tri ure in se je končala brez vsake nesreče, kajti to, da je eden izmed konj v diru izgubil svojega jahača, se ne more šteti nesreče, ker je ponesrečenec takoj zopet vstal, pobral svojo kapo in bil zdrav.

Dirk je bilo vsega pet. Pri prvi so dobili nav. Jože Vavpotič (300 K), Anton Bez. (60 K), Tomaž Hofman (100 K), Franjo Kordinar (80 K). Pri drugi: Mihalj Filipič (400 K), Alojz Slavič (140 K), Anton Slavič (200 K), Mihalj Filipič (140 K), Marko Slavič (120 in 100 K), Franc Golunder (80 K), Anton Slavič (60 K). Pri tretji: Bežan-Vavpotič (400 K), Filipič-Hofman (240 K), Jelen-Vavpotič (160 K). Pri četrti: Filipič-Sršen (500 K), Marko Slavič (350 K), Jože Vavpotič (250 K), Golunder-Jelen (180 K), Mihalj Filipič (160 K), Anton Slavič (140 K). Pri peti: Mihalj Filipič (250 K), Vavpotič (150 K), Mihalj Filipič (100 K).

Častno darilo 200 dinarjev, ki ga je naklonila Slovenska kmetijska družba, je dobil Mihalj, in drugo častno darilo, posušeno za vino, ki ga je podaril g. Gustav Pirc, pa Filipič-Sršen. Pri dirki sta bila razen mnogih drugih odličnjakov tudi poverjenik za kmetijstvo prelat Kalan in ravnatelj g. Pirc.

Vsak neorganiziran kmet škoduje moči kmetskega stanu. Zato vsi v Kmetske zveze!

Kmetovalec, zdrami se!

Z nekako žalostnim srcem sem se lotil pisanja tega članka, ker vem, da večkrat le malo pomaga, da bi kmetovalci posneli druge stanove glede organizacije.

Dragi kmetovalec, poglej koliko so dosegli železničarji, delavci pri rudniku, v tovarnah itd. Dosegli so veliko zvišano plačo in poboljšek pri aprovizaciji.

Morda vprašaš, kako je to, da so toliko dosegli? Zato, ker so skupno, vsi kot en mož prosili in ne odnehali.

Pri nas kmetovalcih je pa izključeno, da bi kaj dosegli, ker ni nobene edinosti med nami. Ali mar ni zadnji čas, da si izbojujemo svoje zastopnike pri vladi, katerim bi svoje težnje potožili, in oni bi potem na višjem mestu marsikaj izposlovali, in to urediti, se že mudi, ker bodo po mojih mislih takoj po sklepu miru razpisane volitve, o katerih pa nikar ne pričakujemo dobrega izida za kmeta, če ne bomo vsi enotno organizirani.

Naša Ljudska stranka ustanavlja Kmetske zveze, h katerim naj bi vsi kmetovalci brez razlike pristopili, ker vsaka razcepljenost v več strank le slabi in ubija našo moč.

Resnično je, da je nad 35.000 kmetovalec pristopilo h Kmetski zvezi, a to je še premalo; pristopil naj bi prav vsak, da se bodo naši nasprotniki prepričali, da se s tako armado ni šaliti. Ne zadostuje pa samo pristop, ampak moramo vsak po svoji moči sodelovati na celi črti in ne naspro-

tovat. Čim bolj bomo skupaj držali, tem več bo upanja, kaj doseči.

Dragi kmetovalec! Odkrito moram reči, da za naš stan velikih težko pričakujem. Najprvo bodo padle cene našim pridelkom, to je cene žita, fižola, vina itd. ter tudi pri živini in prešičih; tedaj hud udarec za nas.

A vse to bi ne bilo tako občutno za nas, ako bi se tudi cene znižale pri onem blagu, ki ga moramo mi kupovati, to je pri obleki, usnju, železu, petroleju itd. Pa tudi delavce moramo drago plačevati, pa jih še dobiti ni. Večinoma vsak pove: »Pri premogokopu delam samo 8 ur dnevno in potem sem prost, pa kljub temu veliko več zaslužim ko pri kmetu.«

Prav gotovo smemo pričakovati, da bodo socialni demokrati na to delali, da se cene kmetskimi pridelkom in živini takoj znižajo, kar bo kmeta občutno zadelo.

Železničarjem so tudi plačo zdatno povišali, pa ne v škodo železničnemu ravnateljstvu oziroma akcijonarjem, ker so takoj tarife za 200 odstotkov zvišali in so več kot pokriti; istotako tudi premogokopna družba; kar enostavno je premož podražila, in kriti so. Tovarnarji, kateri rabijo premož, so pa tudi svoje izdelke podražili, in dobro je zopet.

Tako se suče kolo sreče naprej, ko pa pride do kmetskega stanu, se pa ustavi, zakaj, kmet mora to igro mirno gledati, če tudi v svojo škodo, in kljub temu davke plačevati, ki pa tudi lepo rastejo v svoji vrednosti.

Iz naštetih razlogov je razvidno, da prav vse preti kmetu v kvar, zatorej požurimo se, delajmo skupno na to, da bomo imeli svoje zastopnike pri višji oblasti ter dosegli kaj ozira na naše težnje pri različnih odredbah. Samo priduševanje doma okrog hiše prav nič ne pomaga, ampak složno skupno nastopimo v Kmetskih zvezah, pridno se posvetujemo o svojem položaju in sporočamo svoje želje na višja mesta. Počasi nas bodo morali slišati.

Francišek Miklaučič.

Organizirajmo se!

(S štajerskega.)

V 25. številki »Domoljuba« se piše pod naslovom »Štajerci, kvišku!«, kako slabo so še štajerski kmetje organizirani v primeri s kranjskimi kmetovalci, kar je tudi brez vsakega daljšega oporekanja gotova, resnična stvar. Res da se v nekaterih krajih, kjer se kmetje malo bolj zavedajo sedanega za nas tako silno resnega časa, organizujejo v Kmetskih zvezah, v katerih vidi vsak pameten kmetovalec edino možnost, da z uspehom dela za svoje pravice. Seveda, v nekaterih krajih so pa še vedno taki starokopitneži, ki pravijo: e, kaj boš to plačeval in se organiziral, saj nimaš od tega nobenih koristi; smo mi stari tudi živelj, pa še ácelo boljše kakor zdaj, pa vendar vsega tega nismo poznali. Da, je že res, dragi kmet, toda novi časi, v katere je stopil naš jugoslovanski narod, nam odpira novo pot in novo bodočnost, pa nam odkriva tudi nove nevarnosti, v katerih bo slovenski kmet gotovo propadel, če ne bo združil svojih moči in v strnjenih vrstah

se boril za svoj obstanek in pokladal trdne podlago za napredek v gospodarstvu, katero bo zdaj čisto preosnovati, če bomo hoteli živeti. V svrhu organizacije bi se dalo marsikaj ukreniti. Da ni tako, kot bi moralo biti, so res nekaj krive sedanje žalostne razmere, nekaj pa ljudje sami, ker se nezavedajo resnega položaja, v katerem se nahaja naše kmetijstvo. Posebno tukaj v ptujskem okraju so taki ljudje, katerim je organizacija deveta briga ter še s svojo organizacijo odtegujejo druge od organizacije. V mnogih slučajih bi pač bilo priporočeno prirejati kolikor mogoče kar največ manjših shodov ter tolmačiti ljudstvu pomen Kmetskih zvez; kjer pa govornikov manjka, naj Jugoslov. Kmetska zveza naroči izobraževalnim društvom ter mladeniškim zvezam, katere imajo gotovo kako inteligentno osebo na razpolago, da bode prevzel to delo ter zbiral člane ter agitiral med ljudstvom. Torej štajerski kmetje, le kvišku ter se organizirajte, ker le v organizaciji je moč!

Še enkrat „male ali velike občine?“

(V. Polak, komisar.)

Na moj članek v 109. številki Slovencev z dne 13. maja t. l. o ustanovitvi velikih občin, je prinesel »Domoljub« v 25. in 26. številki odgovor nekega gospoda M. »z dežele«. Potrebno je, da se podrobneje bavim z njim, ker me je g. M. prav slabo razumel in ker mi je na tem, da se stvar, ki zadeva predvsem naše kmečke občine, pojasni. O tej priliki pa moram poudariti, da je članek g. M. precej bojevit, čeravno bi to ne smelo biti in mu tudi nisem dal za to nobenega povoda. Zato odločno odklanjam tak način razpravljanja javnih vprašanj v stanovskem glasilu Kmetske Zveze, kajti čemu naše ljudi po nepotrebnem razburjati in stvar, ki je pošteno in resno mišljena, s pretiravanjem in neutemeljenimi ugovori izpodkopavati. Reforma občin sili s tako nujnostjo na dan, da se ne da nič več odlašati. Ker so pri tem prizadete v prvi vrsti kmetske občine na deželi in široke plasti kmetskega ljudstva, hočem na prijazno povabilo gosp. urednika na tem mestu podati kratko sliko o poslih in nalogah, ki jih vrše občine, kakšno je stanje naših občin in zakaj se moramo zavzemati za ustanovitev večjih občin.

Kdor je že kdaj imel opraviti z občinskimi posli, bo vedel, kako velike in mnogotere so naloge, ki jih morajo vršiti naše občine. Poleg opravi domačega delokroga, to so predvsem gospodarstvo z občinskimi imetjem, podeljevanje domovinstva, preskrba občinskih ubožcev, skrb za vzdrževanje cest in mostov, tržna in zdravstvena policija, stavbne in požarne zadeve, posredovanje in poravnavanje sporov med občani itd., morajo občine izvrševati še veliko opravil, ki jih jim je izročila država, tako n. pr. sodelovanje v vojaških zadevah, v davčnih, sodnih in obrtnih stvareh, pri delavskih zavarovanjih, v zadevah deželne kulture pri odgonih, pri ljudskem štetju itd. Teh stvari je čedalje več, z novo zakonodajo, zlasti v socialnih zadevah, pa

se bodo ti poslali še bolj pomnožili (n. pr. sodelovanje občin pri preskrbi invalidov, vdov in sirot, razne podporne akcije itd.).

Zares velik tovor uradnega dela! In vse to naj zmagujejo župani po deželi, ki se pač niso šolali za uradno poslovanje, temveč so po večini kmetje - gospodari. Župan je danes zelo važen organ javne uprave, in to še bolj državne kot pa avtonomne. On ni le dolžan voditi natančnih zapisov občanov v tem in onem pogledu, reševati razne dopise oblastev, vsak hip odgovarjati na nujna vprašanja, marveč biti mora tudi pripravljen, če treba — da stopi sam do najoddaljenjšega občana ter hoditi okoli uradov in še drugega več. Ni čuda tedaj, če slišimo župane tožiti, da tolikega dela ne zmorejo. Res je, da ima mnogo naših občin svoje tajnike, toda le ti opravljajo tajniške posle večinoma kot stransko službo kot organisti, učitelji, sempatije tudi duhovniki. Če jih njihova služba kliče drugam, je župan zopet brez pomočnika in si mora iskati drugega. Ravnotako ne morejo ostati brez kvarnih posledic za upravo pogoste premembe županov, zlasti v malih občinah, kjer nimajo tajnikov in je prejšnji župan sam vodil uradno poslovanje.

Da je taka nestalnost v občinskem vodstvu in uradovanju škodljiva, predvsem za občino samo, o tem ni dvoma. Vzemimo n. pr. vodstvo seznama občinskih domačinov, ki bivajo v tujih krajih. Recimo, da sta prejšnji župan ali pa tajnik skrbno vodila ta seznam, iz katerega je bilo mogoče takoj razvideti, koliko let biva že ta ali oni občan v tujih občinah in kdaj bo potekla desetletna doba, da bo dotičnega izločiti iz domovinstva tukajšnje občine in mu pridobiti domovinstvo drugje. Pri tej stvari se n. pr. lahko zgodi, da novi župan ali kdo drugi ne polaga važnosti na ta seznam, da ga celo opusti ali pa vodi nepopolno. V sled tega občina ne bo pravočasno poskrbela, da se ta ali oni izbriše iz vrste občinskih domačinov in posledica je, da mora potem skrbeti zanj in za njegovo družino še dolgo let in se je kasneje sploh ne more odkrižati. (Dalje.)

Trpljenje naših ujetnikov na Italijanskem.

Enoletni prostovoljec A. H. je poslal iz italijanskega ujetništva svojim domačim sledeče pismo:

Ljubi starši in brati! Dan na dan pošiljamo pisma in pritožbe, kako delajo Italijani z ubogim jugoslovanskim ujetnikom ter prosimo pomoči našo vlado, ker sami si ne moremo pomagati iz peklenkega brezna. Danes sem z nepopisno velikim veseljem prejel eno Vašo karto od 27. aprila 1919; preje nisem prejel še od kojinega premirja nobene pošte. Pa kaj mi pišete, da bi prosili, da bi me spustili domov in bi tako mogel nadaljevati svoje študije? Kaj pa mislite, kje da se nahajam? Tu ne pomaga ne jok ne stek, ne škripanje z zobmi, z eno besedo, nobena stvar. Ali ne veste, kje da sem, da sem v peklu, kjer ni nobene prošnje več? Dozdaj sem še vedno upal, da nas bodo oni gospodje rešili, ki se zbirajo okrog zelenih pariških

miz, ali sedaj vidim, da se zopet motim, kajti v teku dolgih sedem mesecev se spodje še niso spomnili na nas uboge reveže. Lahko je namreč samo brati: vojni ujetnik, ali oni ne razumejo, ne poznajo tega žalostnega stanja, ki ga imamo, to poznamo le mi, ker smo v to prisiljeni. Vsi smo že skoraj obupali in pričakujemo naše rešitve le od smrti, rešitve iz peklenkega brezna. Trpim svoje grozne muke že več let; namreč že od 19. grudnia 1915, in še do danes nisem rešen svoje velike žalosti; ali da bi vsaj eno veselo urico imel med tem dolgim časom. Prav iskrene pozdrave Vam pošilja Vaš ljubeči in trpeči sin in brat

Alojzij.

Žitna žetev.

Prihaja čas žetve, izpolnjujejo se celoletne nade kmetovalca v obilni ali pa tudi slabi žetvi. Stari izrek pravi: kakor si sejal, tako bodeš tudi žetel. S tem je rečeno, da moramo zemljo dobro pognojiti, dobro preorati, pridelok v času rasti tudi pravočasno in dobro oskrbovati, da se nam kar največ mogoče razvije in napravi obilo semena. Zrelo žito poznamo po tem, da ima steblo rumeno barvo, da so kolenčki na steblo posušeni, zgubanci, in da je seme v klasu tako trdo, da ako ga čez noht pri-pognemo, se prelomi na dve polovici, kakor bi ga z nožem prerezal. Ko smo se na ta način prepričali o zrelosti, je treba pričeti z žetvijo.

Moja šestletna opazovanja žetev na Slovenskem mi silijo pero v roke, da izpregovorim nekoliko o izvrševanju iste.

V naših krajih nisem še niti enkrat opazil, da bi kdo naših posestnikov uporabljal kako drugo orodje za žetev žita kakor samo srp. Srp so uporabljali že stari Egipčani za žetev in še danes je na mestu za žetev kakih malih parcel ali semenskih rastlin. Da bi pa moral po tisočih in tisočih letih služiti za žetev naših pridelkov, ni nikakor na mestu. Z razvojem in povečanjem kmetijske produkcije se je moral srp na kmetih umakniti že pred 50 leti žitni kosi, na veleposestvih pa kosilnemu stroju za žito. V najnovejši dobi so ti stroji tako izpopolnjeni, da nam odrezano žito obenem vežejo. Te stroje uporabljajo polagoma tudi večji kmetovalci v zitorodnih krajih. Samoobsebi umevno je, da morajo biti zemljišča za košnje s stroji najmanj pol do enega hektara in več velika, ravno zorana in povaljana, da ne pridejo kepe med nože, da istih ne krhajo. Žito za žetev s stroji ne sme ležati, in če leži, da se lahko vsaj od nasprotni strani kosi.

Ta kosa je kosi za travo podobna, samo da ima na koncu nad glavo kose pritrjen 60 cm visok, štirioglat drog, v katerem je vrezanih pet lukenj. Prva je 6 cm nad kosilščem, in vsaka 12 cm narazen; v nje se nabijejo jesenovi ali drenovi klini, ki so tako dolgi kot kosa in se morajo po obliki kose nekoliko prikriviti. Spodnji klin je najdaljši, zgornji najkrajši. Da ti klini trdno držijo in se lahko več ali manj h kosi priklonijo, ima narejeno napenjanje na vijak ali zvito žico. K temu služi še lesen drog, 15 cm od glave kose umeščen;

da se droga ne snameta, ju pritiska in drži izbočen lok, zavrtan v srednje držišče kose. (Žal, da ne morem postrčiti s sliko.) Tako napravljena kosa priganja s pomočjo klinov odrezano žito na eno stran, kakor travniška kosa travo. Če žito stoji, ga lahko dve ženski za koscem pobereta in zvežeta. Pri kratkem žitu, kakor je oves, ajda itd. ga lahko kosec kar na ležeče vrste za seboj, po dolžini njive, vrsti in sem prepričan, da žanjice ne bi tega tako čisto počele, kakor v tem slučaju kosa. Če je žito močno poleglo in je vse zvito, je boljše uporabljati travnato koso, katero naredimo podoben drog z lokom in prostor med tem s platnom obšijemo, da nam klasov ne trga. Slike takih kos se nahajajo v vseh večjih cenikih tovarov za stroje in vzorce takih ima kmetijska šola na Grmu, kjer bi si ga vsak lahko ogledal in sam doma napravil. Izdelovalci lesene robe bi pri tem imeli v zimsem času dosti dela in za služka.

Sedaj hočem še pokazati, kakšna razlika v delu je pri žetvi s srpom in s koso. S srpom požanje ena ženska 600 do 1000 m² na dan, en moški s koso 5000 do 7000 kvadratnih metrov na dan, torej za 1 oral je treba pri žetvi s srpom povprečno osem žensk, pri žetvi s koso pri zimskem žitu en moški in dve ženski, kateri žito obenem zvežejo; pri žetvi stoječega sponladnega žita pokosi dober kosec v 12 urah sam 1 hektar; tri ženske za njim samo vežejo in dajejo v kopice. Pri današnji draginji in pomanjkanju delavnih moči nam pride tako delo gotovo za pet delavnih moči za oral ceneje. Torej kmetovalci, poprimite se tega načina žetve žita, gotovo bodete na boljšem!

Nekateri bi dejali, da zrno izpade. Ako ni žito preveč zrelo, ne izpade niti zrno. Slama sicer ni tako lepo zravnana, ampak se lahko pri mlatvi zravnna, na koncih odreže in služi ravno tako dobro za škopo.

Posetniki, kateri imajo kosilne stroje za travo, bi si lahko preskrbeli potrebno napravo za žetev žita k takim strojem. Taki stroji pokose 5 do 7 oralov na dan in je k temu treba 1 par konj, 1 hlappa in enega človeka, ki pomaga. Šest žensk zadostuje samo za vezanje ali odkladanje. Še bolj gospodarski stroji so stroji z grabljami za odkladanje žita, čudno se mi zdi, da naši možje, kateri so med vojsko bili nastanjeni na Češkem, Poljskem, Ogrskem, Ruskem itd., da si niso vsega tega ogledali in da tega doma ne uporabljajo. Da se ljudstvu zbudi zanimanje za stroje, bode treba v bodočnosti uprizarjati javne preizkušnje strojev v zvezi s predavanji o njih rentabilnosti in z razkazovanjem, kako se z njimi ravna. Tak tečaj na kmetijski šoli bi več zalegel kakor 10 raznih član-kov. Trgovci in tovarnarji poljedelskih strojev bi gotovo radevolje dali potrebne stroje na razpolago in bi se dal tako trden temelj ustanavljanju strojnih združenj v korist in napredek kmetijstva.

Franc Malásek.

Edina močna kmetijska organizacija so Kmetijske zveze!

„Domoljubova“ pisma.

Kaj je z razporoko?

Lepo je krščansko družinsko življenje. V krščanski družini je tiho veselje čiste sreče. In nič lepšega, nič srečnejšega ne moremo želeli našemu narodu kakor to, da bi ohranil neomadeževano družinsko življenje. Potem pa se ne bojimo zapj. Potem se ne bojimo za njegovo prihodnost. Iz neomadeževanega družinskega življenja bo izhajal rod za rod, nepokvarjen in čist, in tak narod ima v sebi neizmerno moči. A tak narod tudi sovraži tisto mrzko besedo — razporoka. Zakaj razporoka je v nasprotju z vsem, kar je v krščanski družini lepega in srečnega.

Razporoka je v nasprotju z ljubeznijo. Bog sam je vsadil v človeška srca ta čut ljubezen, če je prava, blaži človeka, dela ga nesebičnega, zmožnega vsake daritve. Ljubezen premaga vse težave, olajša vsako breme, osladi vsako grenkost. Taka je vsaka ljubezen: ljubezen stvari do stvarnika, ljubezen prijatelja do prijatelja, ljubezen matere do otroka ljubezen ženina do neveste. Tudi ta ljubezen je iz nebes in ima v sebi nekaj nebeškega. Sam Bog je izbral v Visoki pesmi to ljubezen za podobo svoje ljubezni do naše duše, a sveti Pavel jo primerja z ljubeznijo Jezusovo do sv. Cerkve. Sedaj pa vas vprašam: kakšna je ljubezen ženina in neveste, kakšna je zakonska ljubezen, če ni samo živalski nagon, pohot in poželjivost? Ali je na obroke? Kaj je ljubezenskim obljubam najbolj tujega? Nezvestoba. Kaj je ljubezni najtežjega? Ločitev. Kaj si ljubezen najbolj obeta? Večno zvestobo. V teh obetih je božji glas. Nepokvarjeno srce čuti, da mora biti prava ljubezen večna. Zakaj, tega ne ve, a to čuti, da ni prava ljubezen, če ni večna. A z vsemi temi obeti, s tem nepokvarjenim naravnim čutom je v živem nasprotju razporoka. Razporoka pogazi tiste obljube, razporoka pogazi naravni čut, razporoka uniči večno zvezo! Razporoka je v nasprotju z ljubeznijo.

Razporoka je v nasprotju z zakonom. Ljubezen je združila srca v zakonsko zvezo, da bi si bila ženin in nevesta drug in družica, mož ženi drug, žena možu družica, drug drugemu pomoč v težavah, opora v slabosti, tolažba v bridkosti. Mož potrebuje ženo, žena potrebuje moža na poti življenja. Zato sta se združila. Zakon je torej zaveza, ki ju veže. Onadva sta dolžna poselej drug za drugega živeti. Ljubezen med njima ni več samo sladek čut, ampak dolžnost. Dolžna sta drug z drugim potrpeti, vsega se ogniti, kar bi moglo skali njihju nesoglasje, vse storiti, kar more utrditi njihju srčni sporazum. Zato je že vsaka prostovoljna misel na razporoko greh, a razporoka sama zločin. Razporoka pogazi dolžnosti, raztrga svete zaveze, uniči posvečno edinstvo srca. Razporoka je v nasprotju z zakonom.

Razporoka je v nasprotju s prvim namenom zakona. Gotovo je skupno življenje moža in žene tudi namen zakona. A prvi namen ni. Bog je ločil spola, ker je hotel, da se po zakonu množi človeški rod in da oče in mati v vzajemni ljubezni in skupno skrbjo vzgajata zarod. Zato je

Bog dal obetu in materi tako veliko ljubezen do otrok, da bi se ta ljubezen ne ustrašila nobenih težav, ki jih prizadava vzgoja. Vzgoja se pa ne konča tako kmalu. Kdaj pa človek res doraste, da ne potrebuje več očetove skrbi in materine ljubezni? Še z dvajsetimi leti komaj. Če je v družini več otrok, traja vzgoja leta in leta, dvajset, trideset in več let. Pravyzprav vse življenje žive in skrbe starši le za otroke. Še na smrtni postelji so sinovi in hčere njihov misel in skrb. A kaj se to pravi? Kaj drugega kakor to, da je razporoka zločin zoper prvi namen zakonske zveze! Razporoka pogazi dolžnosti staršev do otrok, raztrga srčno vez, ki veže otroke s starši, uniči najčistejšo srečo otrok. Kaj je za otroka večja sreča, kakor če ima nežno ljubečo mater in skrbnega očeta? Zato — sedaj lahko to umejemo — zato je Bog vsadil v srce človeku večno ljubezen, da bi ta ljubezen v zakonu nikdar ne prenehala in bi tako čuvala otrokom očeta in mater. Razporoka raztrga družino, pokonča vzgojo, zamori takorekoč otrokom srca. Nekaj lepega, nekaj svetega se utrga v otroškem srcu, ko mati pusti očeta in gre za drugim, ali ko oče pusti mater in gre za drugo. In nekaj grdega se naseli v dušo, nekaj, kar za vedno ogrdi in umaže lepe, čiste spomine na zlato mamico in dragega očeta. Kletev razporoke pada na nedolžnega otroka in mu neredko za vedno stre življenja srečo.

Pustite zakon! Zakon je nekaj lepega, svetega, skrivnostnega, kar je za človeštvo neizmerne pomena. Kdor se zakona dotakne, ta je škodljivec človeštva. A z ničemer ne bi zoper zakon bolj grešili, kakor z razporoko.

Tedenske novice.

Jugoslavija.

Naši ministri v Parizu, ki so odšli tja, kaj, da urede vprašanje vojne odškodnine, so dosegli lepe uspehe. Odposlanstvo kraljevske vlade SHS, ki so ga tvorili ministrski predsednik Stojan Protić in ministri: dr. Trumbić, Trifković, Marinković in dr. Kramer, je sprejel predsed. francoske republike Poincaré. Delegati so se razgovarjali s predsednikom republike o važnih vprašanjih, ki se tičejo jugoslovanske države. Odposlanstvo je posetilo tudi Balfourja, ki mu je bilo predstavljeno po ministru dr. Trumbiću. Balfour je poslušal z velikim interesom razne probleme, ki se tičejo Srbije in novega kraljestva. Odposlanstvo je posetilo tudi prvega angleškega delegata, na kar se je v torek vrnilo v Belgrad. Kakor poročajo listi, bodo morale pokrajine, ki so pripadale nekdanji monarhiji, plačati vsled prizadevanja ministra Trumbića le okrog 200 milijonov vojne odškodnine namesto 8000 milijonov, kakor je bilo prvotno določeno.

Poslanci za invalide. Poslanci narodnega predstavnštva so sklenili, da odstopijo svoje dnevnice od treh dni v prid jugoslovanskim invalidom.

V vojsko kraljestva SHS je bilo dosedaj sprejetih 1629 častnikov: 1516 pri armadi, 113 pri mornarici.

Katoličanov v Belgradu je krog 3000. Dužno pastirstvo vodi sveti župnik Wagner. Dne 22. junija se je vrtila procesija sv. R. T. in se je procesije udeležil tudi regent Aleksander.

Domoljubove novice.

Naš listek »Junakinja« in »Štejra« se bo seveda nadaljeval in končno izdal v posebni knjigi. Vsem pa se Bog ne more ustreti, kaj šele ubog častnikar.

Naročnici »Slovenke«, katera vprašuje, kdaj izide tretja številka, odgovorjamo, da je izšla že 6. številka. Če dosedanjih številke še ni dobila, naj reklamira na upravništvo »Slovenke«, ki bo ostale izvođe takoj doposlalo.

Petindvajsetletnico mašništva in dušnopastirskega delovanja obhajajo ta mesec v ljubljanski škofiji: Fr. Bernik, duh. svetnik in župnik v Domžalah; Matija Kastelic, župnik v Dolskem; Jernej Klinec, župnik v Javoru; Andrej Krajec, župnik v Kranjski gori; Valentin Marčič, župnik v Mavčicah; Anton Mezeg, župnik v Špitaliču; Ignacij Nadrah, stolni kanonik v Ljubljani; Ivan Rihtarič, župnik v Št. Heleni; Viktor Šega, kurat v Ljubljani; Ivan Štrukelj, župnik v Zg. Tuhinju; Fr. Traven, župnik v Sodražici; Josip Volc, župnik na Rovih; Josip Vrankar, župnik v Mirni; Franc Žužek, župnik na Kopanju. — Sestanek 22. julija v Kamniku. Ob 10. zahvalna služba božja v frančiškanski cerkvi.

Tajništvo Vseslovenske Ljudske Stranke v Celju, Hotel »Beli vol«, I. nadstr. je začelo posloovati za celjsko sodno okrožje, t. j. vse sodne okraje celjske okrajne sodnije v hotelu »Beli vol«, I. nadstropje. Opravljalo bo vse posle navedenega okrožja, tičeče se naših organizacij. Dajalo bo pojasnila v vseh naših organizacijskih zadevah in skrbelo za spopolnitev naše organizacije ter posredovalo v političnih zadevah. Uradne ure so za sedaj vsak delavnik od 8. do 12. ure in od 15. do 18. ure. Vsi zadevni dopisi naj se naslavlajo na gorenji naslov.

Dvojna mera. Naše državne oblasti zavračajo prošnje za podporo, katero bi imela plačati še Avstrija, češ, da ne bo delala pokoro za grehe stare Avstrije. To stališče je razumljivo. Teže razumljivo pa je, zakaj ista državna oblast tirja vojaško takso še od leta 1913., katero iztirjati je avstrijska oblast pozabila. Če se v prvem slučaju oblast ne meni za avstrijske grehe, naj se tudi v drugem slučaju drži istega načela.

Izobraževalno društvo v Ratečah pri škofji Lokj priredi v nedeljo 20. julija in ponovi naslednjo nedeljo obakrat ob pol štiri, veselico z vspešdom I. »Naša kri« in II. »Vse naše«.

Vseučilišče v Ljubljani. Po sklepu ministrskega sveta v Belgradu se bo začelo jeseni vseučilišče v Ljubljani, in sicer se otvori bogoslovna, modroslovna, pravna in zdravstvena fakulteta. Profesorji bodo imenovani v najkrajšem času.

Novo okrajno glavarstvo se je ustanovilo v Borovljah. Za okrajnega glavarja je bil tja poslan yladni svetnik Fr. župnik.

d Cela občina v armadi »Kmečke zveze«. Vsi občani — moški in ženske — v štirinovinski na Murskem polju so pristopili kot člani Slovenski Kmečki zvezi in vplačali po 2 K udnine.

d »Zadružna zvonarna v Ljubljani«, zadruška z omejeno zavezo prične v kratkem s svojim poslovanjem. V ta namen je pristopila Zadružna zvonarna kot član k delniški družbi »Strojne tovarne in livarne v Ljubljani«, ki je lastnica Samasseve zvonarne. Cerkevna predstojništva se prosijo, naj pristopijo kot člani k zadruzi in vpošljejo znesek za delež. Delež znaša 500 K, pristopnina pa 10 K. Vsak član lahko vzame po več deležev. Te dni se razpošljejo pravila in položnice. Člani, ki so že vplačali deleže, ne pa še pristopnine, naj dopošljejo po položnici še pristopnino. Zvonovi in drugi kovinski izdelki se bodo pričeli kmalu ulivati. Umevno pa je, da se vsem naročnikom ne bo moglo takoi ustreči, ampak se bodo naročila izvrševala zvrstoma po času naročbe. Opozarjamo pa, da je tvarina silno draga, zato naj naročniki rajši nekoliko potrpe, da se cene znižajo. Danes znaša cena 1 kg zvonovine okoli 32 K. Počeni zvonovi se lahko takoj dopošljejo v prilitje. Vsi dopisi naj se pošiljajo na naslov: Zadružna zvonarna, Ljubljana, župnišče sv. Jakoba.

d Urad za nakazovanje pokojnin na Friškovcu se je 7. t. m. preselil v realno za »Dvorcem«, pritličje na desno, kjer uraduje s strankami kakor dosedaj.

d Toča je 3. julija divjala po Notranjem preko Postojne, Cirknice, Grahoveca, Blok. Škoda je velika.

Ta pa zna.

»Ljudski glas« podtika družbi Impex in manemu trgovcu s prašiči Iliju Predoviču, češ, da so klerikalci. Vprašamo »Ljudski glas«, če se nič ne boji, da vložijo dotični gospodje proti njemu tožbo radi razžaljenja časti, ker jih imenuje klerikalce.

Drugod po svetu.

p Na Velehradu se je vršilo od 5. do 7. julija veliko slavlja češkega Orla. Udeležili so se ga tudi slovenski odposlanci. Bili so tam odposlanci katoliških Francozov in Belgijcev. Osnovala se je mednarodna zveza katoliških telovadcev. Tako pravi Sinični ene matere Cerkve skupaj v pravi krščanski vseobči ljubezni!

p Dunajsko mesto ima 403 milijone krom primanjkljaja; da se krijejo izdatki, bo treba novega posojila.

p Mažarske bridkosti. Ogrski mogotec Bela Kun, predsednik ogrske vlade, se je bridko pritožil proti Klemasoju, da se rumunske čete nečejo umakniti z ogrskega ozemlja, kakor je to določila ententa.

p Italija in Francija. Dolgo časa je Francija Italijo in njene zahteve na mirovnem posvetu krepko podpirala. Težave naših zastopnikov v Parizu so bile ogromne, ker jim je nasprotovala vladna politika francoska, nasprotovalo jim je francosko časopisje, ki je bilo podkupljeno po Italijanih, nasprotovala nam je francoska javnost, ki nas ni poznala. V zadnjem času se obrača v tem oziru malo na boljša. Odkar je Francija podpisala mir s Nemčijo, ne potrebuje več italijanske pomoči tako nujne

in se približuje nam. Mnogo so k temu pripomogli dogodki na Reki, kjer so italijanski prostovoljci in vojniki napadli francosko posadko ter nekaj Francozov umorili in mnogo ranili. Vsled teh dogodkov odide sedaj posebno odposlanstvo na Reko, sestavljeno iz Francozov, Angležev, Američanov in Italijanov, da preišče to zadevo in krivce kaznuje. Divjanja italijanskih razgrajčev na Reki je uničilo tudi mnogo jugoslovanskega imetja; pričakovati smemo, da nam bodo dali za trpljenje našega ondotelega prebivalstva primerno zadoščenje. Tem važnejše pa bodo politične posledice teh dogodkov: povzročile bodo, da se bo prijateljstvo Francije do Italijanov še bolj ohladilo, s čimer raste naše upanje, da se vprašanje naših meja vendar ne bo tako rešilo, kakor bi želela Italija.

p Hindenburg in pruski princ so ponudili svojo lastno osebo, da rešijo Viljema izročitve ententi.

Dopisi.

TRATA.

Kumrova zapuščina na Trati. Pod tem naslovom je prinesla »Domovina« z dne 20. t. m. iz naše župalje dopis, v katerem dopisalka grozno peče, da bodo prisatši Ljudske stranke na Trati zgradili »Ljudski dom«, dočim »demokratije« za enkrat še nimajo upanja, da bi postavili tudi svojega. Ker spada on med »previdnejše farane«, kakor pravi sam v članku, »močno dvomi«, da bi to prinašalo kaj koristi. Poslojpe in travnik, ki ju je posestnik Kumer »baje« zapustil cerkvi, se bodeta porabila v »šustercijanske namene«. Zanje se bo zgradil »šustercijanski dom«. In čustel! Ker stoji »zapuščina blizu cerkve, bi se priveditve ne strinjale s svetostjo kraja, ne bile bi v čast božjo! Kot patriot hoče zabraniti to zlo in svetuje tistim, ki niso še popolnoma zoreli, naj za božjo voljo ne dajo niti vinarja za »brezpotrebno dograditev«. Da bi pa g. dopisnika ne bilo mogoče priseti za besedo, opira svoje poročilo na same »baje«, »govori se«, »zlobni jeziki pravijo«. Ta previdnost je zelo na mestu, zlasti ker je vmes vse polno napa; dov na naše moze. Dokazati je pa tudi njemu težje kot trdit. Tako pravi n. pr., da se je župan Uršič izrazil v svojem govoru na praznik ujedinsjenja, da je »vso dobo svetovne vojske prelival kri za jugoslovansko idejo«, v resnici pa da je sedel doma na gorkem in varnem. Mi drugi, ki smo tudi poslušali isti govor, tega nismo slišali.

Torej po tako dvomljivem orožju so segli naši liberalci. Za vse svoje trditve pa ne navedejo niti enega samega dokaza. Čast, ko se je s samim nevoščljivim kričanjem in sumničanjem kaj opravilo, so minuli. Danes je treba jasnosti, stvarnosti in dejani. Liberalni dopisnik pa menda misli, da če ljudstvo pridno posluša liberalna zabavljanja, če se ne da voditi od »farjev«, če se udeleži vsakega »demokratskega« plesa, pa bo izobraženo. In srečno najbrže tudi? To je pot do omike, zato je so oni, ki želijo ljudstva drugačne izobrazbe, — »šustercijanci! — Nič ni čudno, da so liberalci, ki so se vendar nekoč imenovali »napredne«, proti pravemu napredku. Kajti bolj če so ljudje zavedali, težje jim bo ribariti v kalnem. Bolj značilno pa je, da se potegujejo za čast božjo. Drugače se ne brigajo za cerkev — vanjo pogledajo le toliko, da vidijo, kje visi kakaj pajčevina, ki jo spraviš potem v »Domovino«.

BABNO PRI CELJU.

Cenjeni gospod urednik! Jugoslovanski pozdrav! Oprostite, če Vam stavim eno vprašanje. Zakaj hočete »Domoljubu« obliko povečati? Nam celjskim okoliškim kmetom to ni všeč, kajti »Domoljub« je v sedanjih oblikah bolj priročen kot »Slovenec« ali »Naša Moč«. Kaj ostane »Domoljubu« njegova stara, šustit-

iljiva in večletna oblika. Mi damo Vaš cenjeni »Domoljub« ob koncu leta vezati. Kako bi ga pa potem vezali? Zato odločno protestiramo proti povečanju oblike lista in zahtevamo, da Kmetake zveze temu pritrđijo. Ne branimo se list povečati na straneh, oblika mora ostati sedanja. Lahko izbaja tudi dvakrat na teden, toda ostati mora tako priročen, kot do sedaj.

CELJE.

Vsled hudih nalivov v zadnjih dneh junija je Savinja in njeni pritoki tako narastla, da je poplavlila vse nižje dele Savinjske doline. Povođen je tudi odnesla staro brv nad kapucinski mostom. Tudi druge brvi so poškodovane. Odnoslo je tudi mnogo mrve.

Z ROBA.

Tukajšnja šolska mladina je dne 6. julija priredila pod vodstvom za vse dobro vnetega in požrtvovalnega učitelja gosp. Alojzija Intharja prav lepo uspelo veselico. Najprej so se vrstile deklaracije in lepe domoljubne pesmi, nato pa so predstavljali igro »Trgovka«. Navzoče občinstvo je bilo prav zadovoljno. Čisti dobiček je namenjen za šolski harmonij.

PRESKA.

V tukajšnjem Društvenem domu bude v nedeljo, 20. t. m. priredilo ljubljansko katoliško društvo rokodelskih posočnikov gledališko predstavo. Uprizorila se bude veseligr »Cigan čarovnik«, ki jo je spisal dr. Janex Ev. Krek. Na vporodu priveditve so tudi moški zbori: Dr. B. Ipavec; Domovini, s tenor- in bariton-solo; Dr. B. Ipavec; Mirija oživljena; J. Aljaž; Naša zvezda; A. Hajdrih; Jadransko morje. Pričetek priveditve je ob 3. uri popoldne. K udeležbi vabimo tudi vse sosede, saj ima rokodelsko društvo, ki priredi predstavo, izborne pevce in igralce. Na svidenje v nedeljo v Preski!

Gospodarski del.

Zavarovanje za živino.

Pomen zavarovalnice.

(Dalje.)

Pri nas bude treba tudi misliti na boljše izkoriščanje mrhovine. Ako nam pogine žival, ali pa če je meso od zaklane živali neprimerno za uživanje, moramo jo dati po postavi konjača. Poleg škode, ki jo imamo z izgubo živali, imamo sedaj še delo in dostikrat stroške za konjača. Marsikdo se hoče takim situacijam izogniti, posebno ako je konjač precej oddaljen, in zakoplje mrhovino kar sam, dostikrat na prav neprimernem kraju, v močvirje ali jo vrže celo v vodo, saj vidimo, posebno kadar je voda večja, kako plava v nji različna mrhovina, ki naposled kje pri kraju ali ob kakem grmovju obfči. Do take mrhovine ali pa do slabo zakopane pa pridejo druge živali, tudi divjačina, in raznašajo gnilje dele, v katerih je dostikrat mnogo kužnih snovi, okoli, zastrupljajo z duhom od mrhovine zrak in razširjajo kužne bolezni. Tako imamo od mrhovine le škodo, ko bi lahko imeli dohodke, ako bi se mrhovina pravilno porabila. Zavodi za izkoriščanje mrhovine, kondisciranega mesa in vseh odpadkov pri živini, se v vedno večjem številu ustanavljajo in dovažajo lepe dohodke in tudi pri nas bo treba skrbeti, da dobimo v vsakem poštenem kraju vsaj po jeden tak zavod ali tovarno, da se ne bo več toliko premočenja, ki je v mrhovini, brez koristi razmetalo. Zavodi za izkoriščanje mrhovine potrebujejo v posebnih, dobro zagrađenih

padle živali in druge neporabne ostanke pri mesu, kakor spolne dele, telečnjake, popkovino in jo vozijo v tovarno. Tukaj pride vse v posebne kotle in stroje, kjer se pri visoki vročini vse stre in spremeni, vse škodljive in kužne stvari se uničijo in dobi se naposled iz vsega mast, ki se dobro porabi v tehnične potrebe, in pa mesna moka, ki je dobro krmilo za prašiče in za perutnino. Za oddano mrhovino se izplača posestniku ceno, kakršno se od časa do časa določi.

Vidimo torej, kako nam mrhovina, ki nam je bila doslej le v škodo in nadlego, lahko donaja lepe dohodke, ako se jo more prav izkoristiti. V zvezi z zavarovalnico za živino se bode tudi tukaj dosegel boljši uspeh, saj bo morala zavarovalnica skrbeti, da se vsa ponesrečena živina kolikor mogoče dobro izkoristi, ker potem ji bode treba manjši del odškodnine plačevati in uspevala bode z nižjimi premijami.

II.

Dosedanje zavarovalnice drugod in pri nas.

Potrebo po zavarovanju živine so občutili, kakor sem že omenil, živinorejci že od nekdaj. Uvideli so, kako dalekosežne posledice imajo lahko nesreče pri živini za vsako gospodarstvo in mislili so o načinu, kako bi se dalo tukaj pomagati. V nekaterih krajih so se dogovorili, da bodo dotičnemu, ki bo imel nezgodo pri živini, odkupili meso od take živine in določili so tudi, koliko mesa mora vsak član take zveze odzvati in za katero ceno. Zopet v drugih krajih so snovali društva, ki so imela posebne, tako imenovane »živinske blagajne«. Za te blagajne je zbiralo društvo denarne prispevke in kadar se je komu izmed članov pripetila nesreča, dali so mu iz blagajne primerno podporo. To so bili začetki zavarovanja živine, sicer jako skromni, toda vključ temu velika dobrota za prizadete posestnike. Lahko pa rečemo, da so ravno taki poizkusi zavarovanja, kateri so izšli iz ljudstva samega, bili odločilnega pomena za ves razvoj živinskih zavarovalnic, ki so dandanes razširjene skoro po vseh deželah, kj imajo dobro živino in umno živinorejo. Ravno skušnje takih malih skromnih kmetskih zavarovalnic so dale podlago in nauk za snovanje večjih, pravilno urejenih zavarovalnic. Z zavarovanjem živine so se pričele počati kmalu tudi velike privatne zavarovalne družbe, kakor jih imamo zoper škode vsled požara, toče itd. Toda z zavarovanjem živine takim družbam ni šlo tako dobro in gladko, kakor z zavarovanjem zoper druge škode. Pri živini je pač riziko zelo velik, poleg tega je pa tudi nadzorovanje zavarovanje živine in pa preiskovanje nastale škode zelo težavno in družba potrebuje za tako delo veliko število zastopnikov in agentov, kar vse zavarovanje zelo ovira in pa podraži. Privatna zavarovalna družba pa hoče imeti od zavarovalnice pred vsem sama dobiček in mora za to tako delovati, da pride na vsak način do njega. V prvi vrsti zahtevajo visoke premije, v drugi vrsti si pa pomagajo z jako strogimi, dostikrat celo z prav zavistimi in nejasnimi pravili, po katerih se mora vsak zavarovanec ravnati. Ako nastane škoda pri zavarovani živini

in družba lahko dokaže zavarovancu, da se je le malo pregrešil zoper kako določilo v pravilih, mu že lahko odreče pravico do odškodnine. S takim ravnanjem je seveda pomagano družbi, ne pa zavarovancu posestniku. Pri vsem tem pa ne smemo misliti, da je pri takih družbah le malo živine zavarovane, ravno narobe je v resnici; marsikatera privatna družba ima zavarovan naravnost ogromen kapital v živini in dela si vključ velikim stroškom, ki jih ima za upravo, agente itd., le prav lepe dobičke. Vse to pa dokazuje le veliko potrebo zavarovanja živine; posestnik plača tudi visoko premijo in se podvrže strogim pogojem takih družb, samo da je za silo zavarovan pred škodo pri živini. Splošno se pa zavarovanje po privatnih družbah, ki so gledale v prvi vrsti le na svoj lasten dobiček, le ni moglo razširiti vključ veliki važnosti, ki jo ima posebno za srednjega in majhnega posestnika. Brez zavarovanja pa ljudje le niso mogli pustiti svoje živine in za to so si pomagali s snovanjem majhnih krajevnih zavarovalnic, ki so največkrat obsegale le eno občino. Koliko tisoč takih zavarovalnic imamo sedaj v Evropi, ne moremo natanko povedati, vendar pa lahko rečemo, da je njih število prav veliko. Tudi v naših krajih, posebno pa na Primorskem, se jih je ustanovilo lepo število in nekatere izmed njih so delovale z dobrimi uspehi. Večina teh malih zavarovalnic temelji na načelu prostovoljnosti in vzajemnosti in ima dosti prednosti za svoje člane pred zavarovalnicami velikih privatnih družb. Ena glavnih ugodnosti takih majhnih zavarovalnic je, da imajo prav majhne upravne stroške; vsi prispevki članov ali pa občine in vse premije se lahko skoro cele porabijo za izplačevanje škod, ki nastanejo med zavarovano živino; uradnikov in agentov ni treba plačevati in vendar je tukaj vsak pregled ali kontrola živine in zavarovanih posestnikov prav lahka in enostavna. Člani se med seboj dobro poznajo in ne trpe med seboj zanikrnežev, ki slabo ravnajo s svojo živino, jo nezadostno krmijo, čez mero izrabljajo ali celo trpinčijo; živinorejce te vrste kratkomalo izključijo iz svoje srede, ter ne puste zlorabljati zavarovalnice, katera mora biti v pomoč le tistim članom, ki imajo brez lastne krivde nesrečo pri živini. Poleg tega se pa pri takih zavarovalnicah vsaka nameravana sleparija, n. pr. vtihotapljenje nezavarovane živine med zavarovano, brez težav takoj opazi in prepreči.

Neugodno za obstoj majhnih zavarovalnic je pa to, da v letih, ko morajo veliko odškodnin plačati, svoja bremena le težko zmagujejo. Sami vemo, da je nesreč pri živini eno leto več, drugo pa zopet manj; posebno nevarna so leta, v katerih se pridela malo krme; takrat pokrmijo ljudje vse mogoče stvari, samo da bi živino pri življenju ohranili. Živina pa oboli na prebavilih in mnogo jo pogine ali se jo pa mora v sili zaklati. V takih letih pridejo majhne zavarovalnice, ki nimajo zadostnega rezervnega zaklada, v hude škrpice, svoje dolžnosti nasproti članom izpolnjujejo le težko, pobirati morajo visoke naknadne premije in to napravi dostikrat prepir med člani in večkrat se zgodi, da se valed tega zavarovalnica razpusti. Takim zavaroval-

nicam manjka pač to, kar imajo velike zavarovalne družbe, namreč pozavarovalnica. Take družbe sklenejo takorekoč zopet zavarovanje z kako drugo zavarovalno družbo in napravijo pogodbo, vsled katere prevzame ta v letih, ko bi bilo treba preveč odškodnin plačati, gotovi deli bremen nase. Na ta način si zagotovijo svoj obstoj.

Napoved za dohodnino.

(Dalje.)

Iz dosedaj povedanega sledi, da razločujemo dvoje vrst prizivov: prizivi zoper formalne napake pri odmeri dohodnine in prizivi zoper materijelne napake. Iz dosedaj povedanega je tudi jasno, kakšni so prizivi zoper formalne napake: davčno oblastvo kmeta ni poznalo, naj vložil napoved za dohodnino, vendar mu je predpisalo dohodnino, ali: kmet je vložil napoved za dohodnino, davčno oblastvo je pa ocenilo dohodke višje, kakor so bili napovedani v napovedi, ne da bi bilo poprej naznanilo svoje pomisleke, ali: napoved je vložil namesto kmeta kak drug, ne da bi bil kmet tega pooblastil, da ga sme zastopati v davčnih zadevah itd.

Opozarjamo pa, da se kmet s takim prizivi dostikrat ureže. Da je dobil priziv za vložitev dohodninske napovedi in da je to tudi pismeno potrdil, pozabi. Potem pa napravi priziv zoper odmero dohodnine, češ, da ga davčno oblastvo sploh ni pozvalo k temu. Davčno oblastvo pa izbira tako potrdila in kmetovo potrdilo s prizivom vred pošlje drugi instanci, ki potem seveda priziv takoj zavrne.

Največkrat se še zgodi, da pošta ne more dostaviti poziva za vložitev napovedi. Vrne ga davčnemu oblastvu, ki pa to prezre in predpiše dohodnino.

Seveda se pa tuintam tudi dogodi, da davčno oblastvo pozabi koga pozvati, da naj vložil napoved. N. pr. davčno okrajno oblastvo v Ljubljani predpiše Janezu Bregarju iz Škofljice hiš. št. 2 dohodnino 90 K in poleg tega še vojni pribitek, ne da bi ga popreje pozvalo, da naj vložil napoved. Če misli Janez Bregar, da ima dohodkov več kot 4800 K ali pa vsaj približno toliko, naj bo tiho in naj plača dohodnino, če mu je bila prav nepravilno predpisana. Če pa misli, da ima dosti manj dohodkov, naj vložil priziv n. pr. tako-le:

Davčnemu okrajnemu oblastvu

Ljubljani.

Podpisani Janez Bregar iz Škofljice hiš. št. 2 vlagam priziv zoper odmero dohodnine za davčno leto 1919. v znesku 90 kron in utemeljujem priziv tako-le:

Da naj vložim napoved za dohodnino za davčno leto 1919., sploh nisem bil pozvan. Zato je odmera dohodnine nepravilna.

Škofljica, 14. junja 1919.

Janez Bregar l. r.

Drugče se morajo seveda napraviti prizivi zoper materijelne napačno odmero dohodnine. Janezu Kovaču, posestniku v Predosljah hiš. št. 4, je predpisalo davčno okrajno oblastvo v Kranju 61 K 30 vin.

dohodnine in poleg tega še vojni pribitek, ker je imel leta 1918. 3940 K dohodkov. Janez Kovač nima sicer nič proti temu, ker se ne upoštevajo njegovi otroci in ni vsled tega dohodnina znižana. Zato napiše priziv tako-le:

Davčnemu okrajnemu oblastvu

v

Kranju.

Podpisani Janez Kovač, posestnik v Predosljah hiš. št. 4, vlagam priziv z o- per odmero dohodnine za leto 1919. v zne- sku 61 K 30 vin. in ga utemeljujem tako-le:

Podpisani sem oženjen z Marijo, roj. Samec in imam 5 otrok: Janeza, ki je bil 1. januarja 1919 star 11 let, Petra, ki je star 9 let, Marijo, staro 7 let, Ivanko, staro 4 leta in Franceta, ki je star 1 leto. Ker davčno okrajno oblastvo tega ni upo- števalo, dasi sem vse te podatke navedel v napovedi, prosim, da se mi zniža davek za tri stopinje, in sicer od 61 K 30 vin. na 44 K 90 vin. Temu primerno naj se zniža tudi vojni pribitek.

Predoslje, 14. junija 1919.

Janez Kovač l. r.

Še drug primer! Davčno oblastvo v Kamniku je predpisalo Jožefu Rebernja- ku, posestniku v Jaršah št. 14 za leto 1919. dohodnino 127 K, in sicer od 6255 K do- hodkov. Poleg tega mu je predpisalo še 15% povešek za manj obtežena gospodar- stva. Jožef Rebernjak se je pa leta 1917. oženil in dobil v jeseni 1918 sina. Vsled tega vloži sledeči priziv:

Davčno okrajno oblastvo

v

Kamniku.

Podpisani Jožef Rebernjak, posestnik Jaršah hiš št. 14, vlagam priziv z o- per odmero dohodnine za leto 1919. v zne- sku 12 K iz sledečih vzrokov:

Davčno okrajno oblastvo mi je pred- pisalo 15% ni povešek za manj obtežena gospodarstva. To pa ni pravilno, ker sem se 15. septembra 1917 poročil z Ivanko Brusovo. hčerjo posestnika Janeza Brusa v Dobu št. 17. Dne 29. avgusta 1918 sem dobil sina Jožefa. V dokaz temu prilagam potrdilo župnega urada.

Prosim zato, da se 15% ni povešek in vojni pribitek vsled tega zniža.

Jarše, 2. junija 1919.

Jožef Rebernjak l. r.

Na ta način naj se delajo prizivi. Glavno navodilo naj bo: Prizivi naj bodo jasni in kratki. V prizivu naj bo vedno po- vedano, da je to priziv ali pritožba, torej ne kaka prošnja za znižanje dohodnine. Pozabiti se tudi ne sme povedati natan- čnega naslova.

Naj sledi zgled za priziv zoper od- mero dohodnine, ker je dohodnina previ- soko predpisana!

Janez Rozman, posestnik v Kresnicah št. 7, je dobil plačilni nalog za dohodnino. Cenilna komisija mu je cenila dohodke v letu 1918. z 12.425 K; davčno oblastvo mu je vsled tega predpisalo 348 K dohodnine. Od davčnega okrajnega oblastva je zvedel, da je cenilna komisija vzela za podlago, da je prodal leta 1918. dva doma prire- jena prešiča in imel pri njih 800 K čistega

dobička. Nadalje je cenilna komisija vzela za podlago, da je pridelal leta 1918. 30 hl vina in ga od tega prodal 20 hl po 10 K liter. Ker to ne odgovarja dejstvom, na- piše Rozman sledečo pritožbo:

Davčno okrajno oblastvo za litijski okraj

v

Ljubljani.

Proti odmeri dohodnine pro 1919 v znesku 348 K vlagam priziv iz sledečih vzrokov:

1. Kot podlaga za odmero dohodnine pro 1919 se je vzelo, da sem prodal dva doma prirejena prešiča in da sem pri tem imel 800 K čistega dobička. To ne odgovar- ja dejstvu! Oba prešiča sta poginila vsled rdečice, ker jih nisem mogel pravočasno dati cepiti. Ker sem moral ostale prešiče zaklati za dom, nisem mogel prodati no- benega prešiča. Kot pričo, prosim, da za- sliši davčno oblastvo konjača in enega so- seda iz naše vasi (n. pr. Antona Mateča v Kresnicah št. 2).

2. Nadalje se je vzelo za podlago od- meri dohodnine, da sem pridelal leta 1918. 30 hl vina in ga od tega prodal 20 hl po 10 K liter. To tudi ne odgovarja dejstvu! Pridelal sem res 30 hl vina in ga od tega prodal 20 hl, in sicer Francetu Kajiču, krčmarju na Poljanski cesti št. 8 v Ljub- ljani, in sicer liter po 4 K. Kot pričo, pro- sim, zaslišite tega krčmarja. Prosim nada- lje tudi, da se mi doma porabljen vino zaračuna ravnotako po 4 K liter in ne po 10 K, kakor je zaračunala cenilna komisija. Prosim zato, da se mi dohodnina zniža.

Kresnice, 20. junija 1919.

Janez Rozman,

posestnik v Kresnicah h. št. 7.

Kako se pa izve, kaj je vzelo davčno oblastvo za podlago odmeri dohodnine? Nekaj izve davkoplačevalec iz pomislekov, ki mu jih pošlje davčno oblastvo. Če mu pa to ne zadostuje, gre lahko sam vprašat na davčno oblastvo ali pa piše dopisnico, v kateri prosí, da se mu naznani podlaga za odmero dohodnine.

Če vidi, da mu je dohodnina tako vi- soko odmerjena, da nití približno ne odgo- varja resničnim dohodkom, prijavi lahko takoj priziv. poleg tega pa prosí, da se mu pojasni podlaga za odmero dohodnine. Jo- sip Šuša, posestnik v Št. Jerneju št. 11, je dobil od krškega davčnega oblastva pla- čilni nalog, da mora za leto 1919 plačati 234 K dohodnine. Po tej dohodnini bi mor- al imeti dohodkov več kot 9200 K. Ker pa njegovi dohodki ne znašajo nití 4000 K, napravi sledečo vlogo:

Davčno okrajno oblastvo

v

Krškem.

Podpisani Šuša Josip, posestnik v Št. Jerneju št. 11, vlagam proti plačilnemu na- logu o dohodnini v znesku 234 K priziv. Prosim, da mi naznani podlaga za od- mero dohodnine, nakar bom ta priziv ute- meljil.

Št. Jernej, 14. maja 1919.

Josip Šuša l. r.

To lahko napiše na navadno dopisni- co. Kolkovati te vloge ni treba. Tudi bati se mu ni treba, da bi zamudil rok, ker

je priziv že prijavil. Kadar dobi od dav- čnega okrajnega oblastva pojasnilo, na- pravi drugo vlogo, ki je tudi kolka prosta. V tej drugi vlogi utemelji natančno svoj priziv.

V splošnem naj velja pravilo: prizivi naj bodo kratki in razumljivi. Pazi naj se, da bo vsaka trditve tudi dokazana: prosí naj se, da zasliši davčno oblastvo priče ali izvedence. Najboljši je, da se priče kar z imenom predlože davčnemu oblastvu. Če rabi davčno oblastvo pismena dokazila - pobotnice, pogodbe, zapiske, naj se tudi prilože. Tudi naj se davčno oblastvo opo- zori, da je prizivnik pripravljen, dati še vsa pojasnila, ki so potrebna, da se do- hodki lahko pravično ocenijo.

Če se vse to tako napravi, bo imel priziv gotov^o uspeh!

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obre- stuje po 3% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Zakrižki cunjar.

Povest. Sp. Limbarski.

(Konec.)

»Miha, joj, ali si v gom ušel?« — se je začudila Katra, še poudno je mogel cun- jar česa izpregovoriti. — »Črn si, kakor sam rogač!« — Stresla se je groze ter si pokrila z rokami obraz.

»Jaz...?« — je osupnil cunjar ter hi- tel pred ogledalo, ki je zamazano med de- belimi pajčevinami viselo na steni.

Ustrašil se je samega sebe. Spomnil se je zabave pri Kosovih, odhajal je v sprem- stvu Mane, ki ga je božala po licu... Za- škripal je z zobmi, iz oči pa mu je švigal divji srd. Takoj je odpravil Katro, ki ga je že tisto jutro raznesla po celi vasi. Hitro se je osnažil in oblekel, zaprl kočo ter jo po stranski stezi mahnil v Stražo, kjer si bo po dolgem času privoščil najboljšo pi- jače, da tako hitreje pozabi neprijetni do- godek. Pozno zvečer je, opotekaje se, za- puščal znano Požarjevo gostilno v Straži. Prostorna steza mu je bila mnogo preozka. Zdaj je zadel ob drevo, rastoče ob cesti, zdaj zopet zablodil v lužo ali blatni jarek, vsaka stopinja mu je našla novih ovir. V

potu svojega obraza se je privlekel do Zakrižja. Zaletel se je v ogel Jezeve bajte ter se občutno udaril na čelo.

»Fej, vražje gnezdo,« — je zakričal togoten, — »ki preganjaš pamet in zagovarjaš neumnost. Katra, čarovnica, pridi in pokaži svojo peklenko moč!«

Pred Klasom ga je napadel domači psiček. — »Aha, psa ščuva va-me,« — se je hudoval, — »kruha mi pa še ni odrezal ta skopuh.«

Ob cesti tik Malina je zablodil v kup smrekovih vej, toda tukaj je veljalo krotiti jezik. Malin je njegov dobrotnik, bajta, v kateri prebiva, je njegova. Ena sama neprevidna beseda ga lahko požene po svetu.

Še mimo Kosovih ga je peljala pot. Jeza mu je zopet vzkripela, ustavil se je in zamislil. »Ne!« — udaril je odločno z nogo zemlji, ogibati se moram hiše, ki mi je napravila oliko sramote in z njo vred vsakega stika s hudobnimi vaščani.« — Po ovinku čez Malinov pašnik je došel že skoraj popolnoma trezen domov.

Sedel je na klop za mizo ter si podprl glavo z rokami. Kakor žareče iskre so mu švigale nemirne misli. Ugibal je in napejal je razum, kako naj se maščuje nad storjeno mu krivico in osveti hudobijo Kosove Mane. Škode ji ne sme storiti, mu je velela njegova tanka vest, raje naj jo osmeši s kako nedolžno šalo. Vzkljnil je vradoščen ter udaril z dlanjo ob mizo; v njegovi glavi je bil zgotovljen načrt, ki ga mora v najkrajšem času izvesti.

Poiskal je papir, črnilo in pero; dolgo že ni pisal in roka mu je bila silno okorna. — »Spoštovana gospodična,« — se je glasil naslov; pero je škrtalo dalje: — »Letošnje pomladi sem se, potujoč po kupčiji za živino, mudil v vašem čarovitem Zakrižju. Opazil sem Te nekega jutra ob vaškem stodencu. Tvoja podoba mi je ostala do danes v najboljšem spominu. Predpustom se nameravam oženiti, oprost, da gledam v Tebi svojo zakonsko tovarišico. Več, kadar me razveseliš s povoljnim odgovorom. Te pozdravlja Ivan Bratič, p. Suhor, Dolenjsko. Pazno je prečital cunjar svoje pisemce ter ga zaprl v beli ovitek, na katerega je z različnimi črkami napisal naslov Kosove Mane. Spravil ga je varno v žep svoje potne suknje ter se podal k počitku. Šele sedaj je opazil na rušavi blazini črne sledove — odtise svojega obraza, spomine žegnanskega večera.

Vas se še ni zbudila iz nočnega miru, ko je cunjar s košem na rami in s pismom v žepu stopal po brdih sv. Lenarta. Namerjen je bil na Dolenjsko. Na Suhorju je bil radi kupčije dobro znan, zato se mu je ta kraj zdel najpripravnejši, kjer naj izpelje svoje načrte. Zamislil je vso stvar na skrajno priprosti način. Pismo je izročil poštnemu nabiralniku, poiskal je vaškega pismonoša ter ga zaprosil, naj pisma, naslovljena na ime: Ivan Bratič, obdrži in jih hrani toliko časa, dokler jih njemu lastno-oročno ne odda. Pismonoša mu je brez ugovora obljubil in cunjar mu je za uslugo podaril ducat žepnih robcev.

Zroč v domišljiji sadove svoje bistrotumnosti, se je pomikal, polglasno mrmrajoč, počasi proti Zakrižju. Mana bo prejela njegovo pismo ter ga bo radovedno preči-

tala. Iz njenih rok bo romal beli list v njegove roke, kajti ponudba ji bo brezdvombno ugajala. Skrivnost o svoji sreči bo najprej zaupala svoji prijateljici Cilki, ta jo bo odkrila kakor največjo tajnost Klasovi Ančki in kadar izve o nji Jezeva Katra, bo vedela cela fara. — Slednjič se bo pa umaknil izmišljeni ženini in Mana bo koprnela sramote...

Cunjarju se je nakana posrečila. Mano je vradostilo poslano pismo, spomnila se je takoj tujega gospoda, bivajočega spomladi več dni v Zakrižju. Ženitna ponudba ji je bila zelo všeč, saj ji obetala bogato zakonsko srečo. Cunjar je dobil čez nekaj tednov po Suhorskem pismonošu v krasnem ovitku povoljen odgovor, kateremu je bila dodana iskrena prošnja za sliko in za marljivo dopisovanje.

S sliko ji je cunjar hitro postregel. Kupil jo je v izložbi nekega slikarja ter jo priložil pismu, s katerim jo je povabil, naj ga obišče ob prvi priložnosti, da si ogleda svoj prihodnji dom.

Mani je ugajala krasna slika svojega častilca, katero je z največjo častjo postavila v umeten okvir ter ga obesila v spalnico, v zameno pa mu je poslala svojo. Tudi na obisk je resno mislila in sicer ob priliki običajnega romanja na Krko k sv. Kozmu in Damjanu.

Mesec kimavec je potekal h koncu. Mana se je z vsem sijajem pripravila na božjo pot. Mati, ki je bila sprva proti odločitvi svoje hčerke, se je končno udala; napekla je sladkih potic ter nakuhala mesa in klobas. Malinov Tonček pa je napregel najlepšega konjiča in ličen koleselj je odrdral z Mano in Cilko, katera edina je smela spremljati svojo prijateljico na važnem potu. — Cunjarju je srce igralo veselja; skrivej je izza ogla svoje kočee zrl za vozom, želeč mladim romarjem obilo zabave in srečno pot.

Tisti dan so zgovorne vaščanke dalje, kakor po navadi, zborovale pri vaškem studencu. Jezeva Katra, ki je igrala ulogo vaške klepetulje, je imela glavno besedo. Kosovi in Malinovi so ji bili trn v peti. Kosove je mrzila, ker so ji baje izbrali priimek »bodeča Katra«, Malinove Cilke tudi ni marala, ker jo je šla strašiti, ko je nekoč v mraku nesla iz gozda butaro drv, Tončka pa je imela še najbolj v želodcu, kajti ta jo je zasačil pri tatvini na domači njivi, kjer ji je zvrnil vrečo krompirja, ki ga je ravnokar naložila ter ga hotela odnesti.

»Ali si jih videla?« je nagovorila že od daleč Klasovo Ančko, prihajajočo s škafo, ter dostavila pikro: »doma bi najraje molili, mesto da hodijo drugam, Bogu na pot.«

»Kaj še, na razgled so se peljali,« — je popravila Ančka. — »Tisti Ivan, ki ji pisari, jo je povabil.

»Romanje pa ženitev, moj Bog, kako je danes na svetlu!« — je vzdihnila Katra ter se otožno ozrla v nebo. — Kazen zaslužijo taki ljudje, ne pa časti in bogastva. Pa se bo že še obrnilo drugače in nihče ne bo pogledal ošabnih krasotic.«

Katra bi bila še nadalje iztresala svojo modrost, da ji niso nestrpne sosedice neprenehoma segale v besedo, ki so tudi hotele priti s tehtnimi opazkami na vrsto.

Zakrižki romarji so na Krki kmalu opravili svojo pobožnost, po dolgi in zanimivi vožnji so že pozno zvečer dospeli na Suhor. Ustavili so se pri prvi vaški gostilni, kjer so naročili večerjo in prenočišče. Prijazen gostilničar je takoj prisedel k nepoznanim gostom ter jih pričel zabavati. Ugajal jim je uljudni mož, ki je bil vsakemu pripravljen postreči in je znal odgovoriti na vsako besedo; vprašali so ga tudi po Ivanu Bratiču, posestniku na Suhorju, o katerem pa zgovorni krčmar ni mogel dati nikakega pojasnila, ker se tako ne imenuje noben suhorski prebivalec. Začuden so se spogledali ter začeli pogovor o drugih stvarih, naglo so povečerjali ter se podali k počitku. Zjutraj je poizvedoval Tonček še pri tamošnjem g. župniku in županu, toda Ivan Bratič je bil pri obeh uradih popolnoma nepoznan.

Potrli so se pripravljali na odhod. Pravkar je mislil Tonček zamahniti z bičem, ko zagledajo s torbo, z novinarji in drugimi listi obloženega suhorskega pismonoša, prihajajočega po cesti. Počakali so ga. Bil je zgovoren mož, prijazen in odkritosrčen. Povedal jim je, da Ivana Bratiča ni nikjer na Suhorju, pisma, nanj naslovljena, pa da oddaje nekemu tujemu možu z rujavo brado in kodrastimi brki, ki je doma neke s hribov sv. Lenarta. Oglasi se na Suhorju vsaki mesec, nabira cunje in prodaja različni drobnarijo.

Izvedeli so dovolj. Mana je zardela, črhnila pa ni najmanjše besedice; s tresočo roko je stisnila pismonošu papirnatno krono, ki se je z lahkim poklonom zahvalil. Sedli so na voz ter se v divjem diru odpeljali. Malo so govorili med vožnjo nekaj časa, kajti sramovali so se eden drugega. Slepí so bili za lepoto ravnin in čarovitih vinskih goric, med katerimi so se vozili, misleči, da se jim celo tuji kraji posmehljivo rogajo.

»Cunjar nas je potegnil, mislila nisem, da je tako hudoben,« — je prekinila Cilka prva dolgotrajni molk.

»Zrel je za ječo,« — se je hudovala Mana razljutena. — »Tožila ga bom, pomniti mora, kdaj je napravil v življenju največjo neumnost.«

Zopet so molčali. Koleselj pa je z brzovlakovo naglico tekel proti Zakrižju. Že se je belil v daljavi stolpič vaške cerkvice, le še nekaj kratkih ur in bodo doma. Čim bližje jim je prihajala domača vas, tim hujše so jih nadlegovale nemirne misli... Kaj naj poreko sosedom, da ne izdajo sramote? In koliko neprijetnosti jih čaka, ako je cunjar že obelodanil svojo hudobijo! Tiho je obžaloval vsak zase svojo lahkomišelnost in sram jim je oblival obraze z gorko rdečico. Mana bi bila najraje zaplakala ob misli, kako težko bo prebolela zbadanje porogljivih sosedov in Tonček se je bridko kesal dejanja, storjenega na žegnanski večer.

Nočilo se je, ko so dospeli v domačo vas. Jezeva Katra jih je opazila od daleč ter hitela za plot, odkoder se je videlo na cesto. »Aha, Malinovi so, nisem se premočila,« — je mrmrala polslišno sama s seboj, — »kmalu so opravili in hitro vozijo, kako se jim mudi.«

Ogrnila je radi varnosti, da je kdo ne opazi, vehiko rujavo ogrinjalo, plazeč se po prstih ob gostem plotu, meječim Kosovo in

Malinovo zemljišče, je dospela na vrt pred Kosovo hišo, ker se je skrila za majhen bezgov grm, rastoč kakih pet korakov od rida, odkoder se je natanko videlo skozi okno v sobo. Čula je razločno korake, zakripale so vežna vrata in Mana je stopila v izbo. Bila je jako prepadena in otožnost se ji je brala z obraza. Samo par besedi je spregovorila z materjo, sedečo z molkom v roki na zapečku, a še te tako rahlo, da Katrina ni mogla ničesar razumeti. Nevoljna radi neuspehov svoje radovednosti je ostavila Kosov vrt, neomejena želja po novicah jo je gnala do Malina. Skrta na vrtu za gosto cipreso, je pazljivo vlekla na uho glasove, prihajajoče iz Malinove sobe.

Cilka in Tonček sta pripovedovala o čarovitosti dolenskih krajev, o božjepotni cerkvi sv. Kozma in Danijana, o Suhorju, kjer so pa zaman iskali izmišljenega ženina; opisovala sta užaljenost Kosove Mane ter se jezila nad malopridnim cunjarjem, katerega bodo vsi trije radi te zlobne šale ovadili sodišču.

Katra je izvedela vso, dozdej še neodkrito tajnost in zadovoljni smeh se ji je zibal na ustnih. — »Božja kazen!« — je modrovala škodoželjno, bližajoča se oprezno svoji koči. »Manine in Cilkinе slave je konec! No, ošabnost hodi pred padcem. Prav jima je! In cunjarja bodo tožili, ki je najmodrejši človek v vasi. Sramote pa s tem ne bodo zakrili, ker misli bo lahko vsak, kar bo hotel.«

Govorice o zakrižkih romarjih — tako so jih namreč imenovali vaščani — so kar najbolj živahno krožile po vasi. Mana, ki se je ljudi skrbno izogibala, je stvar res nanzanila sodišču in cunjar bi bil moral zagovarjati svojo krivdo, da ga ni bila vzela noč. Ostavil je za vedno staro Malinovo bajto, pustivši svojega Kurenta, privezanega za kljuko vežnih duri, v hvaležni spomin Malinu. Nihče ni vedel, kam ga je odnesla usoda. Kosov Janko ga je kot vojak videl čez več let nekje na Štajerskem, oskrbljajočega pri nekem kmetu živino. Najbrž je opustil svoje nekdanje kupčije ter se na stara leta prelevil v — kmečkega hlapca.

Zakrižki romarji pa še dolgo niso mogli pozabiti usodepolnega romanja, slednjič pa je tudi njim čas zasenčil neljube spomine.

Gospodarska obvestila.

g Zaplenjeni konji v Mariboru. Na podlagi kompenzacijske pogodbe ima dobiti Nemška Avstrija iz Jugoslavije 3000 klavnih, to je dela nezmožnih konj. Da bi se pogodba res pravilno izvedla, je dobil mestni magistrat v Mariboru nalog, naj natančno pregleda vse transporte in ugotovi vse detazmožne konje. Pri takem prebiranju se je takoj nabralo 30 odstotkov delazmožnih konj. Vsi ti konji so se pridržali v Mariboru in se bodo oddajali po načrtu centralne vlade. Dunajski trgovci, ki so prevzeli nakup konj, so takoj uvideli, da se je izjalovil njih namen, izvažati poleg klavnih konj tudi boljše živino in so poslali svoje zastopnike v Maribor, ki naj bi posredovali, da se prepreči pregledovanje v Mariboru. Ti zastopniki so bili tako nerodni, da so

takoj razkrili načrt, po katerem se je vršila vsa dobava. Eden izmed njih je namreč hotel podkupiti živinozdravnika. Vsilil mu je 5000 kron in ga prosil, naj pri pregledovanju ne bo tako natančen. Ta je stvar precej prijavil državnemu pravdnistvu. Do sedaj se je pridržalo v Mariboru 607 konj. g Podkovska šola se je prevzela s 1. julijem v državno oskrbo in se je dovolilo za leto 1919. 10.000 kron v kritje od proračuna izkazane primanjkljaja.

Književnost.

»Veriga« je izšla. V Novi Založbi v Ljubljani je izšla v krasni opremi F. S. Finžgarjeva igra »Veriga«, ki so jo igrali z velikim uspehom desetkrat v Narodnem gledališču v Ljubljani; igra je zrcalo našega ljudstva, kakršno je v pravdarski strasti; pripravna je tudi za podeželske odre, za katere je napisal pisatelj posebno navodilo. Društva in posamezniki naj zato pridno sežejo po nji. Naroča se pri Novi Založbi v Ljubljani, kjer stane 5 kron izvod (po knjigarnah 5 kron 50 vin.). Sezite pridno po knjigi!

Kdor je v spodnjem telesu občutljiv in trpi na zagatenju, naj jemlje le Fellerjevo voljno odvajajočo, neškodljivo rakbarbarske Elsa-kroglice. Provročno lagodno izpraznenje telesa in so najprijetnejše odvajilo, 6 škatlic za K 12 — pošlje edino prave lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg 16, Hrvatsko. Naročite obenem Fellerjev bolečine bladoči Elsafluid, 6 dvojnatih ali 2 špetičalni steklenici 24 K. Je izbrano domače zdravilo, ki nikdar ne odreče in je vsi, ki so je poskusili, hvalijo. Omot in poštovina se računa posebej najceneje. Čim več kdo skupno naroči, tem več prihrani na poštini.

Sprejme se takoj

mladenič
za cerkvena opravila, ki bi ob enem opravljal tudi dela na polju. Starost od 14 let naprej. Vprašati na pokopališču sv. Kristofa v Ljubljani.

Josip Janko urar v Kamniku
sedaj na šutni nasproti farne cerkve.

FRANC PAJK
knjigovoznica,
Ljubljana, Frančevo nabrežje št. 25.
se priporoča v izvršitev vseh knjigovozskih del.

Kupujejo se

konji za klanje

po najvišjih dnevnih cenah. V slučaju, da se konj ponesreči, se pride zaklati na lice mesta. Istotam se prodaja fina

konjska mast

po niski ceni kakor tudi **suho meso** na drobno in debelo. Za cenjene ponudbe se priporoča

RUDOLF PUŠNIK, LJUBLJANA
Rimska cesta 19.

Mlinska sita (pajtlje)

za moko vseh vrst se dobe v trgovini A. ŠADEK, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 25 nasproti Tišlerjeve gostilne,

Išče se Marija Znidaršič, roj. Grm in njena dva sinova Alojzij in Ignac; zanje bi rad zvedel njen mož ozir. oče v Sev. Ameriki. Njegov naslov je: Alojzij Znidaršič, Cabin Creek W. V. in care of Mr Fr. Sakser 82 Courtlandt Str. New York, City U. S. A.

šivalnih strojev

za rodbino in obrt ter njih posameznih delov. Istotam se dobijo potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago. Blago za obleke. 3896
Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip 7, za vodo desno.

Ajdo za seme

sivo in črno prodaja tvrdka I. Rnez, Ljubljana, Mar. Terezije cesta 3.

„IWEG“

Dunaj (Wien) VII. Lindengasse 4

Mednarodna družba za izvoz in uvoz blaga

Z O. Z.

! Vskladišči se brezplačno !
Dobavi se takoj iz zaloge :

universal - plugi
Štajerske kose (prve znamke)
orodje za klepanje
srpi

osi za vozove
vse orodje za industrijo in obrt
jeklo za orodje
T. in U. nosilce

lopatе
krampe
okove za mizarje
podkve
pocinjene vrče za vodo
posodo iz emajla
vse elektrotehn. predmete
orodje za telefon in
brzojav s pritklinami
telefonski kabel

Kdo kaj ve? Francišek Košir s Pristave pri Borovnici se pogreša že od oktobra 1. 1914. Bil je takrat v Galiciji pri 87. polku, 14. komp., voj. p. 66. Kdor ve kaj veš o njem, naj obvesti Franciškega učitelja na Pristavi pri Borovnici, ki poravnava vse morebitne stroške.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmilo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri meša 2 krat na teden krmil ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redlin' prasek. „Mastin“ paket velja 3 K, 6 paketov 15 K poštne prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se krea. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan s najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Prebava se pospešuje, napetost in pehanje poneha, če se jemlje mlo učinkujoče, krče pomirjujoče, odvajanje urejajoče Fellerjeve rabarbara **Eisa-krogijtee**, 6 škatelj K 12— v. proti vsakovrstnim bolim vsled prehlada, pri ranah, zobobolu, bodiljatih in trganju je še vedno pomagal Fellerjev **Eisa-fluid**, 6 dvojnih ali 2 specialni steklenici K 24 pri lekarnar. **E. V. Fellerju** Stubica, Eisa-trg št. 19. (Hrv. Zagorje.) Omot in poština se računata posebe in najceneje. — Šim veš kdo naroči, tem več prihrani VIII.

Drago vam plačam
lepo, suho
lipovo cvetje!

Zbirajte ga in javite, koliko množino ga imate! Vreče vam pošljem in prevzamem blago po povzetju!

VINKO VABIČ, ŽALEC pri Celju.

Ponudbe trgovcev prosim
8815 le z navedbo cene!

Naznanjam, da sem otvoril v Kranju
medicinalno drogerijo
parfumerijo in solomanufakturo

in se slav. občinstvu pripročam za
nakup vseh v mojo stroko
spadajočih predmetov. 3854

Bogomir Šinkovec, med. drog., Kranj.

miši - podgane
stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 5—, za podgane in miši K 5—; za ščurke K 6—; posebno močna tinktura za stenice K 6—; uničevalec moljev K 3—; prašek proti mrčesom K 3— in 6—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 3—; mazilo za uši pri živini K 3—; prašek za uši v obleki in perila K 3—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3—; prašek proti mravljam K 3—.

ošilja po povzetju zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Zenske lase

rezane in mešane kupe v vsaki množini po najvišji ceni: **Marija Podurajsek** brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana
Emonska cesta 2, 4789

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 8

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih skladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Dr. priporočamo

kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovincem!